

म-दनी चेन्टल
देखते रहिये

मदीने की मछली

तस्वीर शुदा

✿ ईसार की तारीफ	3	✿ ईसार का सवाब मुफ्त लूटने का नुस्खा	27
✿ माल से तीन तुरह के फ़ुवाइद मिलते हैं	13	✿ दम तोड़ते बक्त भी ईसार	33
✿ बच्चे के रोजे का अहम तरीन मस्तिष्क	21	✿ ईसार की म-दनी बहार	36
✿ अपनी ज़रूरत की चीज़ दे देने की प्रवृत्ति	26	✿ लिवास के 14 म-दनी फूल	39

सैखे नारंग, अमारे अहले सुनत, बानिये शब्दे इस्लामी, हज़रते अस्लामा मौलाना अबू बिलाल

मुहम्मद इल्यास अ़त्तार क़दिरी रज़वी

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَاعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ إِسْمُ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ਕਿਤਾਬ ਪਢਣੇ ਕੀ ਕੁਆ

ਅਜ़ : ਸ਼ੈਖੇ ਤਰੀਕਤ, ਅਮੀਰੇ ਅਹਲੇ ਸੁਨਤ, ਬਾਨਿਯੇ ਦਾ'ਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ,
ਹਜ਼ਰਤੇ ਅੱਲਾਮਾ ਮੌਲਾਨਾ ਅਬੂ ਬਿਲਾਲ ਮੁਹੱਮਦ ਇਲਿਆਸ ਅੜਤਾਰ
ਕਾਦਿਰੀ ਰ-ਜ਼ਕੀ ਉਗਲੀ

ਦੀਨੀ ਕਿਤਾਬ ਯਾ ਇਸਲਾਮੀ ਸਬਕ ਪਢਨੇ ਸੇ ਪਹਲੇ ਜੈਲ ਮੋ
ਦੀ ਹੁੰਡੀ ਦੁਆ ਪਢ ਲੀਜਿਧੇ ਅਨ੍ਸ਼ਾءُ اللّٰہ عزوجل جੋ ਕੁਛ ਪਹੁੰਗੇ ਧਾਦ ਰਹੇਗਾ ।
ਦੁਆ ਯੇਹ ਹੈ :

اللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَانْشُرْ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَالْجَلَالِ وَالْكَرَامَ

ਤਰਜਮਾ : ਏ ਅੱਲਾਹ ! ਹਮ ਪਰ ਇਲਮੋ ਹਿਕਮਤ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ ਦੇ ਔਰ ਹਮ
ਪਰ ਅਪਨੀ ਰਹਮਤ ਨਾਜ਼ਿਲ ਫਰਮਾ ! ਏ ਅ-ਜਮਤ ਔਰ ਬੁਜੁਰ੍ਗੀ ਵਾਲੇ ।

(المُسْتَطْرُف ج 1 ص 4 دار الفکر بيروت)

ਨੋਟ : ਅਥਵਾਲ ਆਖਿਰ ਏਕ ਏਕ ਬਾਰ ਦੁਰੂਦ ਸ਼ਾਰੀਫ ਪਢ ਲੀਜਿਧੇ ।

ਤਾਲਿਬੇ ਗਮੇ ਮਦੀਨਾ

ਵ ਬਕੀਅ

ਵ ਮਾਗਿਫਰਤ

13 ਸ਼ਾਬਵਾਲੁਲ ਮੁਕਰੰਮ 1428 ਹਿ.

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَاعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ਮਾਝੀਨੀ ਕੀ ਮਛਲੀ

ਧੇਹ ਰਿਸਾਲਾ (ਮਦੀਨੇ ਕੀ ਮਛਲੀ)

ਸ਼ੈਖੇ ਤੁਰੀਕਤ, ਅਮੀਰੇ ਅਹਲੇ ਸੁਨਤ, ਬਾਨਿਯੇ ਦਾ'ਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਹੜਾਰਤ
ਅੱਲਲਾਮਾ ਮੌਲਾਨਾ ਅਬੂ ਬਿਲਾਲ ਮੁਹਮਦ ਇਲਵਾਸ ਅੱਤਾਰ ਕਾਦਿਰੀ ਰ-ਜ਼ਵੀ
ਨੇ ڈਾਂਮਥ ਪ੍ਰੋਫੈਕਟ ਨਗਲੀ ਤਦੂ ਜ਼ਬਾਨ ਮੈਂ ਤਹਾਰੀਰ ਫਰਮਾਯਾ ਹੈ ।

ਮਜ਼ਲਿਸੇ ਤਰਾਜਿਮ (ਦਾ'ਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ) ਨੇ ਇਸ ਰਿਸਾਲੇ ਕੋ ਹਿੰਦੀ ਰਸਮੂਲ
ਖੜ੍ਹ ਮੈਂ ਤਰਤੀਬ ਦੇ ਕਰ ਪੇਸ਼ ਕਿਯਾ ਹੈ ਔਰ ਮਕ-ਤ-ਬਤੁਲ ਮਦੀਨਾ ਸੇ ਸ਼ਾਏਅ
ਕਰਵਾਯਾ ਹੈ । ਇਸ ਮੈਂ ਅਗਰ ਕਿਸੀ ਜਗਹ ਕਮੀ ਬੇਸ਼ੀ ਪਾਏਂ ਤੋ ਮਜ਼ਲਿਸੇ ਤਰਾਜਿਮ
ਕੋ (ਬ ਜ਼ਰੀਅਏ ਮਕਤੂਬ ਯਾ ਈ-ਮੇਇਲ) ਮੁਤਲਅ ਫਰਮਾ ਕਰ ਸਵਾਬ ਕਮਾਇਏ ।

ਰਾਬਿਤਾ : ਮਜ਼ਲਿਸੇ ਤਰਾਜਿਮ (ਦਾ'ਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ)

ਮਕ-ਤ-ਬਤੁਲ ਮਦੀਨਾ

ਸਿਲੇਕਟੇਡ ਹਾਉਸ, ਅਲਿਫ਼ ਕੀ ਮਸ਼ਿਜਦ ਕੇ ਸਾਮਨੇ, ਤੀਨ ਦਰਵਾਜ਼ਾ,

ਅਹਮਦਾਬਾਦ-1, ਗੁਜਰਾਤ,

MO. 9374031409

E-mail : translationmaktabhind@dawateislami.net

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ يَسِّرْ لِلّٰهِ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ

ماڻીનો કી મછલી¹

શૈતાન લાખ સુસ્તિ દિલાએ યેહ રિસાલા (44 સફહાત) આખિર તક પઢ़

લીજિયે إِن شَاءَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ અપની જાત પર દૂસરે મુસલ્માન કી ખાતિર

ઈસાર કા જજ્બા બઢેગા ઔર હુસૂલે જનત કા સામાન હોગા।

દુર્ઘટ શરીફ કી ફ્રજીલત

કિયામત કે દિન કિસી મુસલ્માન કી નેકિયાં મીજાન (યા'ની તરાજુ) મેં હલકી હો જાએંગી તો સરવરે કાણનાત, શાહે મૌજૂદાત, મહૃબૂબે રબ્બુલ અર્દે વસ્સમાવાત એક પરચા અપને પાસ સે નિકાલ કર નેકિયોં કે પલડે મેં રખ દેંગે તો ઉસ સે નેકિયોં કા પલડા વજ્ઞી હો જાએગા। વોહ અર્જુ કરેગા : મેરે માં બાપ આપ પર કુરબાન ! આપ કૌન હું ? صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ હુજ્જર ફરમાએંગે : મૈં તેરા નબી મુહમ્મદ હું ઔર યેહ તેરા વોહ દુર્ઘટે પાક હૈ જો તૂને મુજ્ઝ પર પઢા થા।

(كتاب حسن الطن بالله لا يبي بكر بن أبي الدنيا ج ١ ص ٩٢ حديث ٧٩ ملخصاً)

हम ने ख़ता में न की तुम ने अ़ता में न की

कोई कमी सरवरा तुम पे करोड़ों दुर्घट

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّدٍ

دِينِهِ

1 : યેહ બયાન અમીરે અહલે સુન્તત ને તબ્લીગે કુરાનો સુન્તત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક દા 'વતે ઇસ્લામી કે આલમી મ-દની મર્કજ ફેજાને મદીના કે અન્દર હફ્તાવાર સુન્તતોં ભરે ઇજ્તિમાઅ (5 રબીઉલ ગ્રાસ સિ. 1432 હિ./ 10-3-11) મેં ફરમાયા થા। તરમીમ વ ઇજાફે કે સાથ તહરીરન હાજિરે ખિદમત હૈ।

મજલિસે મક-ત-બતુલ મદીના

फूरमानि मुख्यका । : جس نے مੁੜ پر اک بار دੁڑدے پاک پਦਾ **ଆਲਾਹ** بھਜتا ہے۔ (صل) ।

أَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأُمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

फ़रमाने गुरुवा : جا شاخہ مسیح پر دُرُد پاک پढنا بُول گयا وہ
जन्त कا راستا بُول گ�ا (برن) ।

ईसार की ता'रीफ़

ऐ आशिक़ाने रसूल और मेरे मीठे मीठे इस्लामी भाइयो ! देखा
आप ने ! हज़रते सच्चिदुना अब्दुल्लाह बिन उमर رضي الله تعالى عنهما को अपने
नफ़स पर किस क़दर क़ाबू था कि शदीद ख़्वाहिश के बा वुजूद आप
رضي الله تعالى عنه ने मदीने की मछली न खाई, हुसूले सवाब की नियत से
अपनी दुन्यवी ने'मत राहे खुदा में ईसार फ़रमा दी । ईसार का मा'ना
है : “दूसरों की ख़्वाहिश और हाजत को अपनी ख़्वाहिश व हाजत पर
तरजीह देना ।”

अंगूरों का ईसार

رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا هِجْرَةِ سَبَقَتْ بَنَاءَ الْمَسْكَنِ
हज़रते सच्चिदुना अब्दुल्लाह बिन उमर के ईसार
की एक और हिकायत मुला-हज़ा फ़रमाइये चुनान्चे हज़रते सच्चिदुना
नाफ़ेः फ़रमाते हैं : हज़रते सच्चिदुना इन्हे उमर रَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ
बीमार हो गए, आप को ख़्वाहिश हुई कि जब अंगूर का
पहली बार फल आए तो उसे खाएं, चुनान्चे आप की जौजए
मोहतरमा हज़रते सच्चि-दतुना सफ़िय्या ने एक दिरहम के
अंगूर मंगवा लिये, इतने में एक साइल ने उन अंगूरों का सुवाल किया,
हज़रते सच्चिदुना अब्दुल्लाह बिन उमर ने फ़रमाया : ये ह
अंगूर इस साइल को दे दो, चुनान्चे दे दिये गए। बीबी साहिबा
ने दोबारा एक दिरहम के अंगूर मंगवाए। उसी साइल ने
फिर आ कर सुवाल किया, आप ने फ़रमाया : ये ह अंगूर
भी इस को दे दो, हत्ता कि बीबी साहिबा ने तीसरी मरतबा
अंगूर मंगवाए।

ਪਾ ਰਸਾਨੇ ਗੁਰਖਾਫਾ : ਜਿਸ ਕੇ ਪਾਸ ਸੇਰਾ ਜਿਕ੍ਰ ਹੁਵਾ ਆਏ ਤਥਾਂ ਨੇ ਸੁਝਾ
ਪਰ ਦੁਰਦੇ ਪਾਕ ਨ ਪਛਾਣ ਕੀ ਬੋਹ ਬਦ ਕਰਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। (بِنْ)

ਪਰ ਰਹਮਤ ਹੋ ਔਰ ਉਨ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹਮਾਰੀ ਮਾਫ਼ਰਤ ਹੋ।

اَمِينٌ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ਬਚਪਨ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਕੀ ਅਦਾਏ ਮੁਸ਼ਟਫ਼ਾ

ਹਜ਼ਰਤੇ ਸਥਿਤੁਨਾ ਅੰਦੁਲਾਹ ਬਿਨ ਤੁਮਰ ਕੋ ਜਿਸ ਦਰ ਸੇ ਈਸਾਰ ਕਾ ਜਜ਼ਬਾ ਮਿਲਾ, ਉਸ ਕੇ ਭੀ ਕਿਧੁਕ ਕਹਨੇ ! ਯਾਨੀ ਮੇਰੇ ਪਾਵਾਰੇ ਆਕਾ ਮਕਕੀ ਮ-ਦਨੀ ਮੁਸ਼ਟਫ਼ਾ ਕੀ ਯੇਹ ਸ਼ਾਨ ਥੀ ਕਿ ਆਲਮੇ ਸ਼ੀਰ ਖ਼ਵਾਰੀ (ਧਾਰੀ ਦੂਧ ਪੀਨੇ ਕੀ ਤੁਮਾਰੀ) ਮੈਂ ਭੀ ਅੰਦਰੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਫਰਮਾਤੇ ਥੇ ਜੈਸਾ ਕਿ ਰਿਵਾਯਾਤ ਮੈਂ ਆਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਿਤੀ-ਦਤੁਨਾ ਹੱਲੀਮਾ ਸਾਂਦਿਧਿਆ ਕੀ ਅਪਨੀ ਔਲਾਦ ਭੀ ਚੂਂਕਿ ਦੂਧ ਮੈਂ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਤੀ ਥੀ ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਸੁਲਤਾਨੇ ਦੋ ਜਹਾਨ ਕੋ ਖ਼ਵਾਹ ਕਿਤਨੀ ਹੀ ਭੂਕ ਹੋਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਤਰਫ਼ ਦੂਧ ਨੋਸ਼ੇ ਜਾਨ ਫਰਮਾਤੇ (ਧਾਰੀ ਪੀਤੇ) ਥੇ। ਇਸੀ ਈਮਾਨ ਅਫਰੋਜ਼ ਅਦਾਏ ਮੁਸ਼ਟਫ਼ਾ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਇਸਾਰਾ ਕਰਤੇ ਹੁਏ ਮੇਰੇ ਆਕਾ ਆਲਾ ਹਜ਼ਰਤ, ਆਖਿਕੇ ਮਾਹੇ ਰਿਸਾਲਤ, ਇਸਾਮ ਅਹਮਦ ਰਜ਼ਾ ਖ਼ਵਾਨ عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ ਅਪਨੇ ਨਾਤਿਧਾਨ ਦੀਵਾਨ, ਹਵਾਇਕੇ ਬਖ਼ਿਆਸ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਮੈਂ ਫਰਮਾਤੇ ਹਨ :

ਭਾਡਿਆਂ ਕੇ ਲਿਯੇ ਤਰ੍ਕੇ ਪਿਸ਼ਤਾਂ ਕਰੋ

ਦੂਧ ਪੀਤਾਂ ਕੀ ਨਿਸ਼ਫ਼ਤ¹ ਪੇ ਲਾਖਾਂ ਸਲਾਮ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ਲਿਖੇ

1 : ਅੰਦਰੋਂ, ਇਨਸਾਫ਼।

فَكُلُّ مَا بِكُمْ مُسْكَنٌ : جਿਸ ਨੇ ਸੁਝ ਪਰ ਦਸ ਮਰਤਬਾ ਸੁਭ ਔਰ ਦਸ ਮਰਤਬਾ
ਸਾਮ ਦੁਰ੍ਵਾਦੇ ਪਾਕ ਪਦਾ ਤਥੇ ਕਿਆਮਤ ਕੇ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਸ਼ਫ਼ਾਅਤ ਮਿਲੇਗੀ । (بُشْرَى)

ਹਰਿਗਜ਼ ਭਲਾਈ ਕੋ ਨ ਪਹੁੰਚੋਗੇ

ਮੀਠੇ ਮੀਠੇ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਇਧੋ ! ਦੇਖਾ ਆਪ ਨੇ ਹਮਾਰੇ ਸਹਾਬਏ
ਕਿਰਾਮ عَلَيْہِمُ الرَّحْمَنُ ਅਪਨੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸ ਕੁਦਰ ਈਸਾਰ ਕਾ ਜੜਾ ਰਖਤੇ ਥੇ !
ਅਪਨੀ ਪਸਨਦੀਦਾ ਚੀਜ਼ ਰਾਹੇ ਖੁਦਾ ਮੌਦੇ ਦੇ ਦੇਨਾ ਵਾਕੇਈ ਬਹੁਤ ਬਡੇ ਅੜ੍ਹੇ ਸਵਾਬ
ਕਾ ਕਾਮ ਹੈ । ਕੁਰਾਨੇ ਕਰੀਮ ਕੇ ਚੌਥੇ ਪਾਰੇ ਕੀ ਇਕਲਿਦਾ ਮੌਦੇ ਰਣਭੁਲ ਇਬਾਦ
ਉੱਤਰ ਕਾ ਮੁਬਾਰਕ ਇਸ਼ਾਦ ਹੈ :

لَنْ تَأْلُوا إِلَّا رَحْمَتِي تُسْقَفُوا مِمَّا
تُحِبُّونَ (پ ۴، آل عمران آیت ۹۲)

ਤਰ-ਜ਼-ਮਏ ਕਨ੍ਜੁਲ ਈਮਾਨ : ਤੁਮ
ਹਰਿਗਜ਼ ਭਲਾਈ ਕੋ ਨ ਪਹੁੰਚੋਗੇ ਜਬ ਤਕ
ਰਾਹੇ ਖੁਦਾ ਮੌਦੇ ਅਪਨੀ ਪਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਨ ਖੁਰ੍ਚ
ਕਰੋ ।

www.dawateislami.net

ਆਯਤ ਕੀ ਤਸ਼੍ਰੀਹ

ਖੜਾਇਨੁਲ ਇਰਫ਼ਾਨ ਮੌਦੇ ਇਸ ਆਧੂਤੇ ਮੁਕਾ-ਰਕਾ ਕੇ ਤਹਿਤ ਸਦ਼਼ਕਲ
ਅਫ਼ਾਜ਼ਿਲ ਹੜਰਤੇ ਅੱਲਲਾਮਾ ਮੌਲਾਨਾ ਸਥਿਦ ਮੁਹੱਮਦ ਨਈਮੁਦੀਨ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦੀ
عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْمُؤْمِنِ ਲਿਖਤੇ ਹਨ : (ਹੜਰਤੇ ਸਥਿਦੁਨਾ) ਹੱਸਨ (ਬਸਰੀ) عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْمُؤْمِنِ
ਕਾ ਕੌਲ ਹੈ : ਜੋ ਮਾਲ ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਕੋ ਮਹਬੂਬ (ਧਾਨੀ ਪਾਰਾ) ਹੋ ਔਰ ਤਥੇ
ਰਿਜ਼ਾਏ ਇਲਾਹੀ ਕੇ ਲਿਯੇ ਖੁਰ੍ਚ ਕਰੇ ਵੋਹ ਇਸ ਆਧੂਤ ਮੌਦੇ ਦਾ ਦਾਖਿਲ ਹੈ ਖੁਕਾਹ ਏਕ
ਖਜੂਰ ਹੀ ਹੋ ।

(تفسیر خازن ج ۱ ص ۲۷۲)

ਸ਼ਕਰ ਕੀ ਬੋਰਿਧਾਂ

ਅਮੀਰੁਲ ਮੁਅਮਿਨੀਨ ਹੜਰਤੇ ਸਥਿਦੁਨਾ ਤੁਮਰ ਬਿਨ ਅੰਬਦੁਲ ਅੰਜੀਜ
ਸ਼ਕਰ ਕੀ ਬੋਰਿਧਾਂ ਖੜੀਦ ਕਰ ਸ-ਦਕਾ ਕਰਤੇ ਥੇ । ਆਪ
ਦੇ ਅੰਜ ਕੀ ਗਈ : ਇਸ ਕੀ ਕੀਮਤ ਹੀ ਕਿਧੂ ਨਹੀਂ ਸ-ਦਕਾ ਕਰ

फ़رमाने गुरुकामा : جिस के पास मेरा ज़िक्र हुवा और उस ने मुझ पर दुरूद
शरीफ न पढ़ा उस ने जफ़ा की । (عَبْرَانِي)

देते ? **फ़रमाया :** शकर मुझे महबूब व मरगूब (या'नी प्यारी और पसन्दीदा)
है और मैं चाहता हूं कि राहे खुदा **عَزَّوَجَلَّ** में अपनी प्यारी चीज़ ख़र्च करूँ ।

(تفسیر نسفی ص ١٧٢)

अल्लाह की **عَزَّوَجَلَّ** की उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी
امين بجاۃ التبی الامین صَلَّی اللہُ تَعَالَیٰ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ

صَلَّیوا عَلَیْ الحَبِیبِ ! صَلَّی اللہُ تَعَالَیٰ عَلَیْ مُحَمَّدٍ
پاسنديدا باگ

हज़रते सचियदुना अबू तल्हा अन्सारी **مदीनए**
मुनव्वरह में तमाम अन्सार से ज़ियादा बागों वाले थे ।
इन्हें अपने माल में “बैरुहा” (नामी बाग) सब से ज़ियादा प्यारा था जो कि **مस्जिदुन्न-बविच्छिन्नशरीफ** (عَلَى صَاحِبِهِ الصَّلَوةُ وَالسَّلَامُ) के सामने था । सरकारे
मदीना वहां तशरीफ ले जाते थे और वहां का बेहतरीन पानी पीते थे । जब चौथे पारे की इब्तिदाई आयते करीमा :
لَئِنْ شَأْتُمُ الْبَرَّ حُتَّى شَفَقُوا مِنَ الْجُنُونِ (تर-ज-मए कन्जुल ईमान : तुम हरागिज़
भलाई को न पहुंचोगे जब तक राहे खुदा में अपनी प्यारी चीज़ न ख़र्च करो)
नाजिल हुई तो उन्होंने बारगाहे रिसालत में खड़े हो कर अर्ज़ की :
मुझे अपने अन्वाल में “बैरुहा” सब से प्यारा है मैं इस को राहे खुदा
में स-दक्षा करता हूं । मैं **अल्लाह** के पास इस का सवाब
और इस का ज़ख़ीरा चाहता हूं । **या رسूل اللّٰہ** ! आप
इसे वहां ख़र्च फ़रमाएं जहां रब तआला आप की राय क़ाइम फ़रमाए ।
رسूل اللّٰہ : نے फ़रमाया “**بَخْذِلَكَ مَالَ رَأَيْهُ**” : (عَلَى اللہِ تَعَالَیٰ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ

फ़िशान मूस्खाफा : صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهُوَ أَكْبَرُ : جा मुझ पर राज जुमुआ दुरूद शराफ़ पढ़गा म लक्यामत के दिन उस की शफाअत करूँगा । (کراماں)

“खूब ! येह बड़ा नफ़अ का माल है,” जो तुम ने कहा मैं ने सुन लिया, मेरी राय येह है कि तुम इसे अपने अहले क़राबत में वक़्फ़ कर दो । सच्चियदुना अबू त़ल्हा ! बोले : या रसूलल्लाह ! मैं येही करता हूँ । फिर सच्चियदुना अबू त़ल्हा ने वोह बाग़ अपने अज़ीजों और चचा के बेटों में तक़सीम कर दिया । (صحيح بخاري ج ١ ص ٤٩٣ حدیث ٤٦١) **अल्लाह** की उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी मगिफ़रत हो ।

امين بجاۃ النبی الامین صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهُوَ أَكْبَرُ

मुफस्सिरे शहीर हकीमुल उम्मत हज़रते मुफ़्ती अहमद यार ख़ान “میرआतुल मनाजीह” जिल्द 3 सफ़हा 125 पर फ़रमाते हैं : “बैरुहा” नाम के, मुहद्दिसीन ने आठ मा’ना किये हैं : जिन में एक येह कि “ह़ाअ” एक आदमी का नाम था जिस ने येह कूँआं खुदवाया था, चूंकि येह कूँआं उस बाग़ में था, लिहाज़ा बाग़ का नाम भी येही हुवा, वोह कूँआं अब तक मौजूद है फ़क़ीर ने उस का पानी पिया है । मज़ीद आगे चल कर फ़रमाते हैं : हुज़ूर को भी यहां का पानी बहुत महबूब था, इसी लिये हुज्जाजे बा ख़बर ज़रूर इस का पानी ब-र-कत के लिये पीते हैं । (आजकल “बैरुहा” की ज़ियारत नहीं हो सकती, न ही उस का पानी पिया जा सकता है क्यूँ कि वोह मस्जिदुन्न-बविधिशशरीफ़ علي صاحبها الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ की तौसीअ में शामिल हो चुका है । हां जानकार (या’नी मा’लूमात रखने वाले लोग) मस्जिदुन्न-बविधिशशरीफ़ علي صاحبها الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ में उस मख़्सूस मकाम की ज़ियारत करवा सकते हैं जहां “बैरुहा” था) मुफ़्ती साहिब सफ़हा 126 पर हदीसे पाक के इस हिस्से “खूब ! येह तो

फ़رَمَانُهُ مُسْكَنُكُمْ : صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مुझ पर दुरुद पाक को कसरत करा बेशक यह तुम्हारे लिये तहारत है। (ابू हुरा)

बड़ा नप़अ़ का माल है” के तहूत फ़रमाते हैं : या’नी ऐ अबू तल्हा ! तुम्हें इस बाग के वक़्फ़ करने में बहुत नप़अ़ होगा, मा’लूम होता है कि हुज़रे अन्वर आ’माल की क़बूलियत की भी ख़बर है और येह भी कि किस का कौन सा अमल किस द-रजे का क़बूल है (और) येह बाग क्यूँ क़बूल न होता ! बाग भी अच्छा था, वक़्फ़ करने वाले भी अच्छे या’नी सहाबी और जिन के तुफ़ैल वक़्फ़ किया गया वोह अच्छे के शहन्शाह |

سَارَ اَصْحَوْنَ مِنْ اَصْحَى سَمَدِियَةِ جِيسِ

है उस अच्छे से अच्छा हमारा नबी

(हदाइके बस्त्रिया शरीफ़)

صَلَّوَاعَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ
उम्दा घोड़ा

“तप़सीरे ख़ाज़िन” में चौथे पारे की पहली आयत

لَنْ تَنْأِلُوا الْبَرَّ حَتَّىٰ سَتَقْعُداً مِنَ
तर-ज-मए कन्जुल ईमान : तुम हरगिज़ भलाई को न पहुंचोगे जब तक राहे खुदा में
تَحْبُّونَ (پ ٤، آل عمران، آیت ٩٢) अपनी प्यारी चीज़ न खर्च करो ।

इस के तहूत है कि हज़रते सय्यिदुना जैद बिन हारिसा के तर-ज-मए कन्जुल ईमान के लिये “स-दक़ा” है। मीठे मीठे मुस्तफ़ा ने येह घोड़ा उन ही के फ़रज़न्द सय्यिदुना उसामा बिन जैद को अ़ता फ़रमा

ਫਰਮਾਨ ਸੁਖਵਾਕ : تُوْمَ جہا بھا ہا مੁੜ پر دੁਰਦ پਦਾ کਿ تੁਮਹਾਰਾ ਦੁਰਦ
ਮੁੜ ਤਕ ਪਹੁੰਚਤਾ ਹੈ । (طਰਾਣ)

ਦਿਯਾ । ਹਜ਼ਰਤੇ ਸਥਿਦੁਨਾ ਜੈਦ ਨੇ ਅੰਝੰ ਕੀ : ਧਾ ਰਸੂਲਲਾਹ
عَزَّ وَجَلَ مੇਰੀ ਨਿਧਤ ਸ-ਦਕ਼ੇ ਕੀ ਥੀ । ਫਰਮਾਯਾ : “ਰਬ
ਨੇ ਤੁਮਹਾਰਾ ਸ-ਦਕ਼ਾ ਕਬੂਲ ਫਰਮਾ ਲਿਆ ।” (تفسیر خازن ج ۱ ص ۲۷۲)
ਅਲਲਾਹ ਉੰਗਲੀ ਕੀ ਤਨ ਪਰ ਰਹਮਤ ਹੋ ਔਰ ਤਨ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹਮਾਰੀ ਮਾਫ਼ਰਤ ਹੋ ।

امين بجاۃ النبی الامین صلی اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم

ਫਾਰੂਕੇ ਆ'ਜਮ ਕੋ ਕਨੀਜ ਪਸਨਦ ਆਈ ਤੋ ਆਜਾਦ ਕਰ ਦੀ

ਅਮੀਰੁਲ ਮੁਅਮਿਨੀਨ ਹਜ਼ਰਤੇ ਸਥਿਦੁਨਾ ਤੁਮਰ ਫਾਰੂਕੇ ਆ'ਜਮ
ਕੋ ਰਚੀ ਲਿਖਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਿਯੇ ਏਕ ਕਨੀਜ ਖੜੀਦ ਕਰ ਭਿਜਵਾ ਦੀਜਿਧੇ । ਤਨਾਂ ਨੇ
ਭੇਜ ਦੀ, ਵੋਹ ਸਥਿਦੁਨਾ ਫਾਰੂਕੇ ਆ'ਜਮ ਕੋ ਬਹੁਤ ਪਸਨਦ
ਆਈ, ਆਪ (آنے تک) ਪਢ ਕਰ ਤਸੇ **ਅਲਲਾਹ** ਕੀ ਰਾਹ ਮੇਂ ਆਜਾਦ ਫਰਮਾ ਦਿਯਾ ।
(تفسیر طبری ج ۳ ص ۴۶ رقم ۷۳۹۰) **ਅਲਲਾਹ** ਕੀ ਤਨ ਪਰ ਰਹਮਤ ਹੋ ਔਰ
ਤਨ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹਮਾਰੀ ਮਾਫ਼ਰਤ ਹੋ ।

امین بجاۃ النبی الامین صلی اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم

**ਮੀਠੇ ਮੀਠੇ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਡਿਧੋ ! ਕਾਸ ! ਹਮਾਰੇ ਅਨਦਰ ਭੀ ਐਸਾ
ਜ਼ਬਾਏ ਈਸਾਰ ਵ ਕੁਰਬਾਨੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਏ ਕਿ ਹਮ ਭੀ ਅਪਨੀ ਪਾਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰਾਹੇ
ਖੁਦਾ ਮੈਂ ਲੁਟਾ ਦਿਯਾ ਕਰੋਂ, ਅਫਸੋਸ ! ਹਮ ਤੋ ਅਚਛੀ ਔਰ ਤੁਮਦਾ ਅਥਧਾ
ਕੋ ਜਾਨ ਕੀ ਤਰਹ ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਰਖਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਅਗਰ ਰਾਹੇ ਖੁਦਾ ਮੈਂ ਦੇਨਾ
ਧਾ ਕਿਸੀ ਕੋ ਤੋਹਫਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੋ ਤੋ ਤੁਮੂਮਨ ਰਵੀ ਕਿਸਮ ਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੀ ਦੇਤੇ
ਹੈਂ ਔਰ ਵੋਹ ਭੀ ਕਿਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹਮਾਰੇ ਲਿਯੇ ਕਾਰ ਆਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀਂ ! ਕਿਸ
ਕੁਦਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰੀ ਕੀ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ **ਅਲਲਾਹ** ਨੇ ਹਮੇਂ ਨੇ'ਮਤੋਂ ਅੜਾ**

ਫਰਮਾਨ ਗੁਰਖਾਫਾ। : جس نے مੁੜ ਪर ਦਸ ਮਰਤਬਾ ਦੁਰੂਦ ਪਾਕ ਪਢਾ ਅਲਾਣ
ਉੱਤੇ ਉਸ ਪਰ ਸੋ ਰਹਮਤੇ ਨਾਜਿਲ ਫਰਮਾਤਾ ਹੈ। (بِرَبِّنَا)

ਫਰਮਾਈ ਹੈ ਤਸੀ ਕੀ ਅੜਾ ਕਰਦਾ ਨੇ' ਮਤੇਂ ਤਸੀ ਕੀ ਰਾਹ ਮੈਂ ਦੇਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਹਮ
ਤਥਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਤੇ। ਹਮਾਰੀ ਚੀਜ਼ੋਂ ਖ਼ਵਾਹ ਚੋਰੀ ਹੋ ਜਾਏਂ, ਸਡ ਜਾਏਂ, ਇਧਰ ਤਥਰ
ਗੁਸ ਹੋ ਜਾਏਂ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਆਹ! ਹਮਾਰਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ਤੋ ਰਾਹੇ ਖੁਦਾ ਉੱਤੇ ਜ਼ਰੂਰ
ਮੈਂ ਦੇਨੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ।

ਦੇ ਜ਼ਬਾ ਤੂ ਐਸਾ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਪਰ ਵੂੰ

ਪਸਨਵੀਦਾ ਚੀਜ਼ੋਂ ਲੁਟਾ ਯਾ ਇਲਾਹੀ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ਅਬੂ ਜਰ ਗਿਫ਼ਾਰੀ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ਕਾ ਤੁਮਦਾ ਊਂਟ

ਅਪਨੀ ਪਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਰਾਹੇ ਖੁਦਾ ਉੱਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਮੈਂ ਦੇਨੇ ਕਾ ਏਕ ਔਰ ਈਮਾਨ
ਅਫਰੋਜ਼ ਵਾਕਿਆ ਪਦਿਧੇ ਔਰ ਝੂਮਿਧੇ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਹਾਬੀ ਹਜ਼ਰਤੇ ਸਥਿਦੁਨਾ
ਅਬੂ ਜਰ ਗਿਫ਼ਾਰੀ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ਮਦੀਨਾ ਮੁਨਵਰਾਹ رَضِيَ اللَّهُ شَرِفًا وَتَعَظِيمًا
ਕੀ ਏਕ ਕੁਰੀਬੀ ਬਸਤੀ ਮੈਂ ਰਹਾ ਕਰਤੇ ਥੇ। ਗੁਜ਼ਰ ਬਸਰ ਕੇ ਲਿਯੇ ਆਪ ਕੇ ਪਾਸ
ਚਨਦ ਊਂਟ ਥੇ ਔਰ ਏਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਾ ਚਰਵਾਹਾ। ਏਕ ਬਾਰ ਖਾਨਦਾਨੇ ਬਨ੍ਹ ਸੁਲੈਮ
ਕੇ ਏਕ ਸਾਹਿਬ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ਹਾਜ਼ਿਰੇ ਖਿਦਮਤ ਹੋ ਕਰ ਅੰਝ੍ਹ ਗੁਜ਼ਾਰ ਹੁਏ ਕਿ
ਛੁਜ਼ੂਰ! ਮੁੜੇ ਅਪਨੀ ਸੋਹਬਤ ਮੈਂ ਰਹਨੇ ਕੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਹੱਮਤ ਫਰਮਾਇਧੇ, ਫੈਜ਼ ਭੀ
ਹਾਸਿਲ ਕਰੁੰਗਾ ਔਰ ਆਪ ਜਨਾਬ ਕੇ ਚਰਵਾਹੇ ਕਾ ਸਾਥ ਭੀ ਦੇ ਦਿਧਾ ਕਰੁੰਗਾ।
ਸਥਿਦੁਨਾ ਅਬੂ ਜਰ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ਨੇ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਰਹਨੇ ਕੀ ਸ਼ਰਤ (ਗੋਯਾ
“ਮ-ਦਨੀ ਫੀਸ”) ਯੇਹ ਇਸ਼ਾਦ ਫਰਮਾਈ ਕਿ ਆਪ ਕੋ ਮੇਰੀ ਇਤਾਅਤ (ਧਾਨੀ
ਫਰਮਾਂ ਬਰਦਾਰੀ) ਕਰਨੀ ਹੋਗੀ। ਅੰਝ੍ਹ ਕੀ : ਕਿਸ ਬਾਤ ਮੈਂ? ਫਰਮਾਧਾ : “ਜਬ
ਮੈਂ ਅਪਨੇ ਮਾਲ ਮੈਂ ਸੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਰਾਹੇ ਖੁਦਾ ਉੱਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਮੈਂ ਦੇਨੇ ਕਾ ਕਹੂੰ ਤੋ ਸਥ

ਫ਼ਰਮਾਵੇ ਗੁਰਖਾਫ਼। : ﷺ : ਜਿਸ ਕੇ ਪਾਸ ਮੇਰਾ ਜਿੰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਹ ਸੁਜ਼ ਪਰ ਢੁਕੂਦ
ਸ਼ਰੀਫ ਨ ਪਢੇ ਤੋ ਵੋਹ ਲੋਗਾਂ ਮੈਂ ਸੇ ਕਨ੍ਜੂਸ ਤਰੀਨ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ । (بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ)

ਸੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਈਂਦੀ ਹੋਗੀ ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸੋਹਬਤੇ ਬਾ
ਬ-ਰ-ਕਤ ਸੇ ਫੈਜ਼ਧਾਬ ਹੋਨੇ ਲਗੇ । ਏਕ ਦਿਨ ਕਿਸੀ ਨੇ ਸਥਿਤੁਨਾ ਅਬੂ ਜ਼ਰ
ਗਿਫ਼ਾਰੀ ﷺ ਦੇ ਅੰਝ੍ਕੀ ਕੀ : ਹੁਝੂਰ ! ਯਹਾਂ ਨਦੀ ਕੇ ਕਨਾਰੇ ਕੁਛ ਗੁ-ਰਖਾ
ਆਬਾਦ ਹੈਂ ਹੋ ਸਕੇ ਤੋ ਤਨ ਕੀ ਕੋਈ ਇਮਦਾਦ ਫਰਮਾ ਦੀਜਿਏ । ਸੁਲੈਮੀ ਸਾਹਿਬ
ਕਹਤੇ ਹੈਂ : ਆਪ ﷺ ਨੇ ਸੁਝੇ ਹੁਕਮ ਦਿਯਾ : “ਏਕ
ਊਂਟ ਲੇ ਆਇਏ ।” ਮੈਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਤੁਮਦਾ ਊਂਟ ਲੇ ਜਾਨੇ ਕਾ ਇਰਾਦਾ ਕਿਯਾ
ਮਗਰ ਮੇਰੇ ਜੇਹਨ ਮੈਂ ਆਚਾ ਕਿ ਯੇਹ ਊਂਟ ਸਥਿਤੁਨਾ ਅਬੂ ਜ਼ਰ ਗਿਫ਼ਾਰੀ
ਦੀ ਸੁਵਾਰੀ ਕੇ ਲਿਯੇ ਕਾਰ ਆਮਦ ਭੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਤੀਅਤ (ਧਾ'ਨੀ
ਫਰਮਾਂ ਬਰਦਾਰ) ਭੀ । ਮਕਸੂਦ ਤੋ ਸਿਰਫ਼ ਗੋਸ਼ਤ ਤਕਸੀਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਇਸ
ਕੇ ਬਦਲੇ ਇਸ ਕੇ ਬਾ'ਦ ਦੇ ਦ-ਰਜੇ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀਨ ਊਂਟਨੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦੀ ।
ਫਰਮਾਯਾ : “ਆਪ ਨੇ ਖਿਖਿਅਨਤ ਕੀ ।” ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨੀ ਊਂਟ ਕੋ
ਹਾਜ਼ਿਰ ਕਰ ਦਿਯਾ । ਆਪ ﷺ ਨੇ ਹੁਕਮ ਫਰਮਾਯਾ ਕਿ ਨਦੀ ਕੇ ਕਨਾਰੇ
ਜਿਤਨੇ ਘਰ ਆਬਾਦ ਹੈਂ ਸਾਰੀ ਗਿਨਤੀ ਫਰਮਾ ਲੀਜਿਏ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਘਰ ਭੀ ਤਿੰਨੀ
ਮੈਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲੀਜਿਏ, ਫਿਰ ਊਂਟ ਕੋ ਨਹੂਰ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ ਮੈਂ ਬਰਾਬਰ
ਬਰਾਬਰ ਗੋਸ਼ਤ ਪਹੁੰਚਾ ਦੀਜਿਏ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਮੈਂ ਭੀ ਦੂਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੈਂ ਕੋਈ
ਬੋਟੀ ਜਾਇਦ ਨ ਜਾਨੇ ਪਾਏ ਇਸ ਕਾ ਖੱਧਾਲ ਰਖਿਏ । ਹੁਕਮ ਕੀ ਤਾ'ਸੀਲ ਕਰ
ਦੀ ਗਈ । ਬਾ'ਦੇ ਫਰਾਗਤ ਸੁਝੇ ਤਲਬ ਕਰ ਕੇ ਫਰਮਾਯਾ : ਕਿਥੋਂ ਆਪ ਵਾ'ਦਾ ਭੂਲ
ਗਏ ਥੇ ? ਮੈਂ ਨੇ ਅੰਝ੍ਕੀ ਕੀ : ਸੁਝੇ ਵਾ'ਦਾ ਧਾਦ ਥਾ ਅਤੇ ਅਵਕਲ ਲਿਯਾ ਭੀ ਤਿੰਨੀ
ਊਂਟ ਕੋ ਥਾ ਮਗਰ ਸੁਝੇ ਖੱਧਾਲ ਹੁਵਾ ਕਿ ਯੇਹ ਊਂਟ ਆਪ ﷺ ਦੀ ਸੁਵਾਰੀ ਕਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਆਪ ﷺ ਦੀ ਲਿਯੇ ਬਹੁਤ ਕਾਰ ਆਮਦ ਭੀ, ਮਹੌਜ਼ ਆਪ ﷺ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ
ਫਰਮਾਯਾ : ਵਾਕੇਈ ਸਿਰਫ਼ ਮੇਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਨਜ਼ਰ ਛੋਡਾ ਥਾ ?

ਫਰਮਾਨੇ ਸੁਖਫਾ। ﷺ : ਉਸ ਸ਼ਾਖਾ ਕੀ ਨਾਕ ਖਾਕ ਆਲੂਦ ਹੋ ਜਿਸ ਕੇ ਪਾਸ ਮੇਰਾ ਜਿਕਰ ਹੋ ਔਰ ਵੋਹ ਸੁੱਝ ਪਰ ਦੁਰੂਦੇ ਪਾਕ ਨ ਪਢੇ। (۱۶)

ਅੰਜ੍ਞ ਕੀ : ਜੀ ਹਾਂ । ਫਰਮਾਯਾ : ਅਪਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਾ ਦਿਨ ਨ ਬਤਾ ਟੂੰ ? ਸੁਣ ਲੋ ! ਮੇਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਾ ਦਿਨ ਤੋ ਵੋਹ ਦਿਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕੁਕੜ ਕੇ ਗਢੇ ਮੈਂ ਤਨਹਾ ਭਾਲ ਦਿਯਾ ਜਾਊਂਗਾ, ਬਾਕੀ ਰਹਾ ਮਾਲ, ਤੋ ਇਸ ਕੇ ਤੀਨ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹਨੋਂ :

- (1) “ਤਕਦੀਰ” ਜੋ ਮਾਲ ਲੇ ਜਾਨੇ ਮੈਂ ਕਿਸੀ ਕਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਤੀ
- (2) “ਵਾਰਿਸ” ਜੋ ਤੋਰੇ ਮਰਨੇ ਕਾ ਮੁਨਤਜ਼ਿਰ ਰਹਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਥਾ ਤੂ ਮਰੇ ਔਰ ਵੋਹ ਤੋਰੇ ਮਾਲ ਪਰ ਕੱਢਾ ਕਰ ਲੇ
- (3) ਤੀਸਰਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਤੂ ਖੁਦ ਹੈ (ਜਬ ਤਕਦੀਰ ਔਰ ਵਾਰਿਸ ਮਾਲ ਲੇਨੇ ਕੇ ਮੁਆ—ਮਲੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਰਿਆਧਤ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ ਤੋ ਤੂ ਅਪਨਾ ਹਿੱਸਾ ਲੇਨੇ ਮੈਂ ਕਿਧੂੰ ਪੀਛੇ ਰਹਤਾ ਹੈ ? ਜਿਤਨਾ ਬਨ ਪਢੇ ਤੁਮਦਾ ਸੇ ਤੁਮਦਾ ਤਰੀਨ ਮਾਲ ਰਾਹੇ ਖੁਦਾ ਮੈਂ ਦੇ ਕਰ ਅਪਨੀ ਆਖਿਰਤ ਕੇ ਲਿਯੇ ਜਾਮਨਾ ਕਰ ਲੇ) ਯੇਹ ਫਰਮਾ ਕਰ ਆਪ ਨੇ ਚੌਥੇ ਪਾਰੇ ਕੀ ਇਕਲਿਦਾਈ ਆਧਤੇ ਕਰੀਮਾ ਤਿਲਾਵਤ ਕੀ :

لَنْ تَسْأَلُوا إِلَيْهِ حَتَّىٰ تَسْفَقُوا مِنَ الْتَّرَاجِعِ (ب، ۴، آل عمران آیت ۱۲) ਭਲਾਈ ਕੋ ਨ ਪਹੁੰਚੋਗੇ ਜਬ ਤਕ ਰਾਹੇ ਖੁਦਾ ਮੈਂ ਅਪਨੀ ਪਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਨ ਖੁਚ੍ਚ ਕਰੋ ।

ਔਰ ਫਰਮਾਯਾ ਕਿ ਇਸੀ ਲਿਯੇ ਜੋ ਮਾਲ ਸੁੱਝੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਜਿਧਾਦਾ ਪਸਨਦ ਹੋਤਾ ਹੈ ਤਥਾ ਕੋਈ ਖੁਦਾ ਮੈਂ ਖੁਚ੍ਚ ਕਰ ਕੇ ਅਪਨੀ ਆਖਿਰਤ ਕੇ ਲਿਯੇ ਜ਼ਖੀਰਾ ਕਰਤਾ ਹੁੰ ।

(تفسیر دار منشور ج ۲ ص ۲۶۱)

ਅਲਲਾਹ ਕੀ ਤਨ ਪਰ ਰਹਮਤ ਹੋ ਔਰ ਤਨ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹਮਾਰੀ ਮਾਫ਼ਤ ਹੋ ।

اُمِين بِجَاهِ الْبَيْنِ الْأُمِينِ سَلَّمَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ਕਾਸ਼ ! ਹਮੇਂ ਭੀ ਸਥਿਦੁਨਾ ਅਬੂ ਜਰ ਗਿਫ਼ਾਰੀ ਕੇ ਜ਼ਬਾਏ ਈਸਾਰ ਕੇ ਸਮੁਨਦਰ ਕਾ ਕੋਈ ਆਧਾ ਕੁਤਰਾ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋ ਜਾਤਾ ! ਅਫਸੋਸ ਸਦ ਕਰੋਡ ਅਫਸੋਸ ! ਅਪਨੀ ਪਸਨਦ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਰਾਹੇ ਖੁਦਾ ਮੈਂ ਖੁਚ੍ਚ ਕਰਨਾ ਤੋ ਗੋਧਾ ਹਮਾਰੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਮੈਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ! ਬਸ ਹਰ ਦਮ ਮਾਲੇ

फ़रमानी मुख्यका॑ : عَلَيْهِ الْحَمْدُ وَالْكَبْرَىٰ : جिस ने मुझ पर राज़ जुमुआ दा सा बार दुरूद पाक पढ़ा।
उस के दो सा साल के गुनाह मुआक होंगे। (کرامل) ।

मुफ्त की तलब में ही दिल फँसा रहता है, बिल खुसूस जो ज़ियादा सवाब का काम हो उस में ख़र्च करने के लिये नफ़्स क़़अन इजाज़त नहीं देता म-सलन कुरआने करीम या दीनी किताब वगैरा ख़रीद कर पढ़ना अगर्चे ज़ियादा सवाब का बाइस है मगर जी चाहता है कि चन्दे से या तोह़फे में मिल जाए तो अच्छा, सुन्नतों की तरबियत के म-दनी क़ाफ़िलों में पल्ले से ख़र्च करने का बे अन्दाज़ा सवाब है मगर हमारे नफ़्से सितम गर का बुरा हो येह बद बख़्त येही ज़ेहन बनाता रहता है कि कोई दूसरा ख़र्च उठाए तो ही सफ़र करना, बल्कि जो दिन क़ाफ़िले में सफ़र के अन्दर गुज़रें उन की उजरत भी मिलनी चाहिये । हाए ! हाए ! इस हिस्से आज़ भरे अन्दाज़ के साथ रब्बे बे नियाज़ مَنْجُولٌ को किस तरह राजी किया जा सकेगा ।

सरवरे दीं ! लीजे अपने ना तुवानों की ख़बर

नपस्मो शैतां सच्यिदा ! कब तक दबाते जाएंगे (हदाइके बखिलाश शरीफ)

माल से तीन तरह के फवाइद मिलते हैं

मीठे मीठे इस्लामी भाड़यो ! सुनो ! सुनो ! ऐ माल के मतवालो

صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَإِلَهُ وَسَلَّمَ سुनو ! خَدَا - تَمُولُ مُور - سَلَّيَن ، رَحْمَتُ لِلَّهِ أَكْبَرَ لَمَّا يَنْهَا

का फ़रमाने आलीशान है : बन्दा कहता है : मेरा माल है ! मेरा माल है !

और इसे तो इस के माल से तीन ही तरह का फ़ाएदा है : (1) जो खा कर फ़ूना

कर दिया या (2) पहन कर पुराना कर दिया या (3) अःता कर के आखिरत के

लिये जम्मू किया और इस के सिवा जाने वाला है कि औरंग के लिये छोड़

جاएगा । (صحیح مسلم ص ۱۵۸۲ حدیث ۲۹۰۹)

फ्रेगानी गुरुवारा : مُعْذَنْ پر دُرُّد شَارِفَ پَدَوْ اَللَّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ تُوْمَ پَر
رَحْمَتَ بَهْرَجَا (ابن عَزِيزٍ) |

वारिस का माल

مَحْبُوبٌ رَّبِّهِ كَانَ نَاهِيًّا، شَاهِنْشَاهٌ مَّوْجُودًا تَعَالَى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
إِشْرَادٌ فَرَمَا يَا : تُوْمَ مِنْ سِهْ كَوْنَ شَخْصٌ إِسْلَامٌ هُوَ كِيْسَ كَوْنَ اَپَنَهُ وَارِيسَ
كَأَمَالٍ اَپَنَهُ مَالَ سِهْ اَचْقَى لَغَوْ ? سَهَابَهُ كِيرَامَ نَهَى اَعْجَزْ
كَيْ : يَا رَسُولَلَّا هُوَ ! إِسْلَامٌ كَوْنَ هُوَ سَكَتَهُ جِيزَ اَسْكَنَهُ
كَأَمَالَهُ مَالَ سِهْ دُوْسَرَهُ كَأَمَالٍ اَجْزَى هُوَ ? إِسْلَامٌ دَوْرَهُ دَوْرَهُ
مَنْ إِشْرَادٌ فَرَمَا يَا : اَپَنَهُ مَالَ وَهُوَ جَوَاهِيْرَهُ (رَاهِيْهُ خُودَهُ)
مِنْ خَرْصَهُ كَرَكَهُ آگَهُ بَهْجَهُ دِيْيَا جَاهَهُ اَورَهُ جَاهَهُ بَاهَهُ دِيْيَا جَاهَهُ
وَارِيسَ كَأَمَالَهُ هُوَ । (بخاري ح ٢٣٠، ص ٤، حدیث ٦٤٤٢)

(بخاری ج ٤ ص ۲۳۰ حدیث ٦٤٤٢)

म-रजूल मौत में भी ईसार

मीठे मीठे इस्लामी भाइयो ! काश ! कोई अपनी ज़िन्दगी ही में
माल से मस्जिद बगैर बनवा कर सवाबे जारिया की तरकीब बनाने में
काम्याब हो जाए ! रही औलाद, तो इन से अगर कोई मालदार आदमी येह
उम्मीद रखता हो कि येह सवाबे जारिया की तरकीब करेंगे तो उस की
शायद बहुत बड़ी भूल है, आजकल तर्के की तक्सीम में जो औलाद खुँ
रेज़ी तक से बाज़ नहीं रहती वोह ख़ाक अपने मर्हूम बाप को राहत पहुंचाने
का सामान करेगी ! ईसार का ज़ेहन बनाइये येही आखिरत में काम
आएगा । ज़ेरा देखिये तो सही ! हमारे بुजुर्गाने दीन ﷺ सवाब की
हिस्स में ईसार के मुआ-मले में किस क़दर आगे बढ़े हुए थे चुनान्चे
हुज्जतुल इस्लाम हज़रते सच्चिदुना इमाम मुहम्मद बिन मुहम्मद बिन
मुहम्मद ग़ज़ाली “عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَالِيِّ” एहुयाउल उलम में नक्ल करते हैं :

फरमान गुरुवारा : ﷺ : मुझ पर कसरत से दुरूद पाक पढ़ा बशक तुम्हारा मुझ पर दुरूद पाक पढ़ना तुम्हारे गुनाहों के लिये मगिफरत है । (١٢)

हज़रते सच्चिदुना बिशर बिन हारिस م-रजुल मौत में
मुब्तला थे, किसी ने आ कर सुवाल किया : आप ने رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ م-रजुल मौत में
अपनी क़मीस उतार कर उसे दे दी, अपने लिये उधार कपड़ा हासिल
किया और उसी में इन्तिकाल फ़रमाया । (٣١٩) **अल्लाह**
की उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी मगिफरत हो ।

اَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهُوَ سَلَّمَ

سखावत में हैरत अंगेज़ जल्दी

मीठे मीठे इस्लामी भाइयो ! देखा आप ने ! हमारे अस्लाफ़ नेकियों के कितने हरीस होते थे कि म-रजुल मौत में भी सवाब कमाने का मौक़अ़ हाथ से न जाने दिया येह हज़रत नेकी कमाने में बसा अवक़ात तो इस कदर जल्दी फ़रमाते कि हैरत होती है चुनान्चे मेरे आक़ा आ'ला हज़रत, इमामे अहले सुन्नत, मुजहिदे दीनो मिल्लत मौलाना शाह इमाम अहमद रज़ा खान "فُتَّاوا ر-جُवِيَّيَا" जिल्द 10 सफ़ह़ 84 पर फ़रमाते हैं : सच्चिदुना व इन्हे सच्चिदुना, इमाम इब्नुल इमाम, करीम इब्नुल किराम हज़रते इमाम मुहम्मद बाक़िर ने رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ एक कबाए नफीस (या'नी उम्दा अचकन । शेरवानी) बनवाई । त़हारत खाने में तशरीफ़ ले गए, वहां ख़याल आया कि इसे राहे खुदा में दीजिये फ़ौरन ख़ादिम को आवाज़ दी, करीबे दीवार हाजिर हुवा । हुज़ूर ने कबाए मुअल्ला (अचकन मुबारक) उतार कर दी कि फुलां मोहताज को दे आ । जब बाहर रौनक अफ़रोज़ हुए, ख़ादिम ने अर्ज़ की : इस द-रजा ता'जील (या'नी इस कदर जल्दी) की वजह क्या थी ? फ़रमाया : क्या मा'लूम था

ਫਰਮਾਵੇ ਮੁਖਵਾਫਾ ॥ : جو ਸੁੜ ਪਰ ਏਕ ਦੁਰੂਦ ਸ਼ਰੀਫ ਪਢਤਾ ਹੈ **ਅਲਿਆਣ** (عَلَيْهِ تَعَالَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ) ਉਸ ਕੇ ਲਿਯੇ ਏਕ ਕੀਰਾਤ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾ ਔਰ ਕੀਰਾਤ ਤਡੂਦ ਪਹਾੜ ਜਿਤਨਾ ਹੈ । (ج) ।

ਕਿ ਬਾਹਰ ਆਤੇ ਆਤੇ ਨਿਵਾਰ ਮੌਫ਼ ਆ ਜਾਤਾ । **ਅਲਿਆਣ** ਕੀ ਤਨ ਪਰ ਰਹਮਤ ਹੋ ਔਰ ਤਨ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹਮਾਰੀ ਮਾਫ਼ਰਤ ਹੋ ।

امين بجاۃ الٰبی الامین صلی اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم

ਨੇਕੀ ਮੌਜੂਦੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹਿਧੇ

ਮੀਠੇ ਮੀਠੇ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਝਿਆ ! ਦੇਖਾ ਆਪ ਨੇ ! ਹਮਾਰੇ ਬੁਜੁਗਾਨੇ ਦੀਨ ਨੇਕੀ ਮੌਜੂਦੀ ਕਿਸ ਕੁਦਰ ਜਲਦੀ ਕਰਤੇ ਥੇ ਮਬਾਦਾ (ਧਾ'ਨੀ ਐਸਾ ਨ ਹੋ ਕਿ) ਕਲਿਬ ਮੁਨਕਲਿਬ ਹੋ ਜਾਏ (ਧਾ'ਨੀ ਦਿਲ ਕਾ ਝਾਦਾ ਬਦਲ ਜਾਏ) ਔਰ ਨੇਕੀ ਸੇ ਮਹੱਰੂਮੀ ਕਾ ਸਾਮਨਾ ਹੋ । ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਜਬ ਭੀ ਨੇਕੀ ਕਾ ਜੇਹਨ ਬਨੇ ਫੌਰਨ ਕਰ ਲੇਨੀ ਚਾਹਿਧੇ । **ਫਰਮਾਨੇ ਮੁਸ਼ਟਫਾ** ਹੈ : (صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) “ਨੇਕ ਆਮਾਲ ਮੌਜੂਦੀ ਕਰੋ ।” (شੁਨ੍ਹਿਨ ਬਿਨ ਮਾਜ਼ੁਹ ۲ ص ۱۰۸۱ حديث)

ਰੁਕਾਅ ਪਢੇ ਬਿਗੈਰ ਦਰ-ਖ਼ਵਾਸ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲੀ

ਅਪਸੋਸ ! ਅਕਸਰ ਲੋਗ ਅਕਲ ਤੋ ਰਾਹੇ ਖੁਦਾ ਮੌਜੂਦ ਦੇਤੇ ਨਹੀਂ, ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਤੋ ਬਹੁਤ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕਰ, ਖੂਬ ਤਹਕੀਕ ਕਰ ਕੇ, ਧਕਕੇ ਖਿਲਾ ਕਰ, ਰੁਲਾ ਰੁਲਾ ਕਰ, ਬੇ ਦਿਲੀ ਕੇ ਸਾਥ ਔਰ ਵੋਹ ਭੀ ਜ਼ਕਾਤ ਜੋ ਕਿ ਮਾਲ ਕਾ ਮੈਲ ਹੈ ਔਰ ਵੋਹ ਭੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋਡੀ ਮਿਕਦਾਰ ਮੌਜੂਦ ਬਡਾ ਏਹਸਾਨ ਰਖ ਕਰ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ! ਜਬ ਕਿ ਦੇਖਾ ਜਾਏ ਤੋ ਜ਼ਕਾਤ ਦੇਨੇ ਵਾਲੇ ਕੋ ਸੋਚਨਾ ਚਾਹਿਧੇ ਕਿ ਮੋਹਿਸਿਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ, ਏਹਸਾਨ ਤੋ ਉਸ ਕਾ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੀ ਜ਼ਕਾਤ ਧਾ'ਨੀ ਮੇਰੇ ਮਾਲ ਕਾ ਮੈਲ ਤਠਾਤਾ ਹੈ । ਕਾਸ਼ ! ਐਸਾ ਹੋ ਜਾਏ ਕਿ ਗੁਰੀਬਾਂ ਕੋ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਕੇ, ਤਨ ਕੀ ਖਿਦਮਤ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਕਰ ਨਿਹਾਯਤ ਏਹਤਿਰਾਮ ਕੇ ਸਾਥ ਜ਼ਕਾਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਕੀ ਸਅਾਦਤ ਹਾਸਿਲ ਕੀ ਜਾਏ । ਐਸੋਂ ਕੀ ਤਰਗੀਬ ਕੇ ਲਿਯੇ ਚਾਰ⁴ ਹਿਕਾਯਾਤ ਪੇਸ਼ੇ ਖਿਦਮਤ ਹੈਂ :

فَكَفَّارَةٌ مُعْتَدِلٌ عَلَيْهِ وَالْوَسْلَمُ : جਿਸ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਮੈਂ ਮੁੜਾ ਪਰ ਦੁਰੂਦੇ ਧਾਕ ਲਿਖਾ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤਕ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਉਸ ਮੈਂ ਰਹੇਗਾ ਫਿਰਿਤੇ ਉਸ ਕੇ ਲਿਧੇ ਇਸ਼ਟਾਫ਼ਾਰ ਕਰਤੇ ਰਹੇਗੇ । (۱۴)

(1) ਦਾ ਕਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਕੇ ਇਸ਼ਾਅਤੀ ਇਦਾਰੇ ਮਕ-ਤ-ਬਤੁਲ ਮਦੀਨਾ ਕੀ ਮਤਬੂਆ 404 ਸਫ਼ਹਾਤ ਪਰ ਮੁਸ਼ਤਮਿਲ ਕਿਤਾਬ, “ਜਿਧਾਏ ਸ-ਦਕਾਤ” ਸਫ਼ਹਾ 209 ਤਾਂ 210 ਪਰ ਹੈ : ਏਕ ਸ਼ਾਖ਼ਸ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤੇ ਸਥਿਦੁਨਾ ਇਮਾਮ ਹੱਸਨ ਮੁਜ਼ਤਬਾ رضی اللہ تعالیٰ عنہ ਕੀ ਖਿਦਮਤ ਮੈਂ ਏਕ ਦਰ-ਖ਼ਵਾਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀ, ਆਪ ਨੇ ਫੌਰਨ ਫਰਮਾਯਾ : “ਤੁਮਹਾਰੀ ਹਾਜਤ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੀ ਗਈ” ਅੰਝ੍ਕੀ ਕੀ ਗਈ : ਐ ਨਵਾਸਾਏ ਰਸੂਲ ! ਆਪ ਉਸ ਕਾ ਰੁਕਾਂ ਪਢਤੇ ਔਰ ਫਿਰ ਉਸ ਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਵਾਬ ਦੇਤੇ । ਆਪ ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ : ਵੋਹ (ਤਤਨੀ ਦੇਰ ਤਕ) ਮੇਰੇ ਸਾਮਨੇ ਜਿਲਲਤ ਕੇ ਸਾਥ ਖੜਾ ਰਹਤਾ ਤੋ ਫਿਰ ਉਸ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ **ਅਲਿਆਹ** ਤਅਲਾ ਮੁੜਾ ਸੇ ਪੂਛਤਾ । (احیاء العلوم ج ۳ ص ۳۰)

ਅਲਿਆਹ ਕੀ ਉਨ ਪਰ ਰਹਮਤ ਹੋ ਔਰ ਉਨ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹਮਾਰੀ ਮਹਿਫਰਤ ਹੋ ।

ਦਿਲ ਦੌਲਤ ਸੇ ਨਹੀਂ ਭਲਾਈ ਸੇ ਖੜੀਦਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ

سُبْحَنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ! ਰਾਕਿਬੇ ਦੌਸ਼ੇ ਮੁਸ਼ਟਫ਼ਾ, ਸਥਿਦੁਲ ਅਸਿਖਿਆ ਸਥਿਦੁਨਾ ਇਮਾਮ ਹੱਸਨ ਮੁਜ਼ਤਬਾ رضی اللہ تعالیٰ عنہ ਨੇ ਖ਼ਸ਼ਿਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਕੀ ਅਪਨੇ ਮਾਲ ਪਰ ਸੁਕਲਦਮ ਰਖਾ ਔਰ ਇਸੀ ਮੈਂ ਫ਼ਲਾਹ ਵ ਕਾਸ਼ਾਬੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਕੀ ਮਹਿਬਤ **ਅਲਿਆਹ** ਕੀ ਮਹਿਬਤ ਪਰ ਗੁਲਿਬ ਨਹੀਂ ਆਨੀ ਚਾਹਿਏ । ਬੇਸ਼ਕ ਮਾਲ ਸੇ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਖੜੀਦਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ ਮਗਰ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਖੜੀਦ ਸਕਤੇ ! ਚੁਨਾਨ੍ਚੇ **(2)** ਹਜ਼ਰਤੇ ਸਥਿਦੁਨਾ ਇਨ੍ਹੇ ਸਮਾਕ ਫਰਮਾਤੇ ਹੈਂ : ਮੁੜੇ ਉਸ ਸ਼ਾਖ਼ਸ ਪਰ ਤਅਜ਼ਜੁਬ ਹੋਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮਾਲ ਖੁੱਚ੍ਵ ਕਰ ਕੇ ਗੁਲਾਮ ਤੋ ਖੜੀਦਤਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਨੇਕੀ (ਵ ਭਲਾਈ) ਕੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਜ਼ਾਦ ਲੋਗਾਂ (ਕੇ ਦਿਲਾਂ) ਕੀ ਨਹੀਂ ਖੜੀਦਤਾ । (احیاء العلوم ج ۳ ص ۳۰)

ਅਲਿਆਹ ਕੀ ਉਨ ਪਰ ਰਹਮਤ ਹੋ ਔਰ ਉਨ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹਮਾਰੀ ਮਹਿਫਰਤ ਹੋ ।

फરમाने गुस्वाफ़। ﷺ : جس نے مुझ पर اک بار دُرُد پاک پढ़ा **अल्लाह عَزَّوَجَلَّ** عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : جس نے مुझ پر اک بار دُرُد پاک پढ़ا **अल्लाह** عَزَّوَجَلَّ

سخ્તી વોહ નહીં જો સિર્જ માંગને પર દે

(3) **हज़रते** સથિદુના ઇમામ જૈનુલ આબિદીન **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** ફરમાતે હૈનું : જો શખ્સ માંગને વાલોં કો (માંગને પર) દેતા હૈ વોહ સખ્તી નહીં, સખ્તી તો વોહ હૈ કિ જો **अल्लाह** **عَزَّوَجَلَّ** કી ઇતાઅત કરને વાલોં કે સિલ્સિલે મેં **अल्लाह** તાલા કે હુકૂકું કો ખુદ બખુદ પૂરા કરતા હૈ ઔર શુક્રિયા કા લાલચ ભી નહીં રખતા ક્યં કિ વોહ મુકમ્મલ સવાબ કે હુસૂલ કા યકીન રખતા હૈ । (એજન) **अल्लाह** **عَزَّوَجَلَّ** કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી મગિફરત હો ।

દોસ્ત કી ખ૱બર ગીરી ન કરને પર અપ્સોસ

(4) એક શખ્સ ને અપને દોસ્ત કે ઘર કા દરવાજા ખટ-ખટાયા । ઉસ ને પૂછા : કેસે આના હુવા ? કહા : મુજબ પર ચાર સો દિરહમ કર્જ હૈનું । સાહિબે ખાના ને ચાર સો દિરહમ ઉસ કે હવાલે કર દિયે ઔર રોતા હુવા વાપસ આયા, બીવી ને કહા : અગર આપ કો ઇન દિરહમોં કા દેના શાક (યા'ની દુશ્વાર વ ના ગવાર) થા તો ન દેતે । ઉસ ને કહા : મૈં તો ઇસ લિયે રો રહા હું કિ મુજ્જે ઉસ કા હાલ ઉસ કે બતાએ બિગેર મા'લૂમ ન હો સકા હતા કિ વોહ (બેચારા) મેરા દરવાજા ખટ-ખટાને પર મજબૂર હુવા ।

(احياء العلوم ص ٣١١)

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાડ્યો ! મા'લૂમ હુવા, કમાલ યેહ નહીં કિ જરૂરત મન્દ દોસ્ત માંગને આએ ઔર હમ ઉસ કો દે દેં, કમાલ તો યેહ હૈ ઉસ કી માલી કમજોરિયોં પર હમારી નજર હો ઔર ઇસ સે પહલે કિ વોહ શરમાતા લજાતા હમ સે અપના હાલ કહે હમ ઉસ કી ખુદ જા કર ઇમદાદ કર દેં ।

फ़رَمَاءَتِيْ مُعَاذِفَةً : جَاءَ شَخْصٌ مُعْذِنٌ بَلْ وَالْوَسْلَمُ جَنَّتِيْ كَأَرَادَتِيْ بَلْ جَنَّتِيْ كَأَرَادَتِيْ (طَرَابِلِيْ) ।

हमें अपने फ़ज़्लो करम से तू कर दे
सख़ावत की ने 'मत अ़ता या इलाही
صَلَوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ
निराली मेहमान नवाज़ी

“ख़्ज़ाइनुल इरफ़ान” में हैः बारगाहे रिसालत में एक बार एक भूका शख्स हाजिर हुवा, सरकारे नामदार घरों में मा'लूम करवाया कि कोई खाने की चीज़ मिल जाए मगर किसी के यहां कोई खाने की चीज़ न थी। शाहे खैरुल अनाम ने सहावए किराम से फ़रमाया : “जो शख्स इस को मेहमान बनाए **اَللَّاهُ عَزَّ وَجَلَّ** उस पर रहमत फ़रमाए।” हज़रत सय्यिदुना अबू तल्हा अन्सारी رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ खड़े हो गए और मेहमान को अपने दौलत खाने पर ले गए, घर जा कर अपने बच्चों की अम्मी رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا से दरयाप्त किया : घर में कुछ खाना है? उन्होंने कहा : सिफ़ बच्चों के लिये थोड़ा सा रखा है। हज़रत सय्यिदुना अबू तल्हा अन्सारी رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ने फ़रमाया : बच्चों को बहला फुस्ला कर सुला दो। और जब मेहमान खाने बैठे तो चराग़ दुरुस्त करने के बहाने उठो और चराग़ बुझा दो, ताकि मेहमान अच्छी तरह खा ले। ये हतरकीब इस लिये की, कि मेहमान ये हन जान सके कि अहले खाना उस के साथ नहीं खा रहे वरना इस्तर करेगा और खाना थोड़ा है, इस लिये मेहमान भूका रह जाएगा। इस तरह हज़रत सय्यिदुना अबू तल्हा رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ने मेहमान को खाना खिला दिया

फरमान गुस्खाफा : ﷺ : جس کا پاس مرا جیکر ہوا آر اس نے مुझ پر دُرُد پاک ن پढنا تھکی کیا وہ باد بخٹا ہو گیا । (بخاری)

और خود اہلے خانا نے بُکے رہ کر رات گujar دی । جب سُوہنہ ہرید اور بارگاہے نुبوٰت مें ہاجیر ہوئے । تو **آلِلَّاہُ** کے مہبوب، داناءٰ گُریب، مُنْجَنِّہن اُنیل ڈیوب، تلہہ کو دेख کر فرمایا : رات فُلां فُلां کے گھر مें اُज़ीب مُعاً-ملا پेश آया । **آلِلَّاہُ** عَزَّ وَجَلَ عَنْ لोگوں سے بहت راجی ہے اور سُوراہ هشیر کی یہ آیت ناجیل ہرید :

تَرَ-ج-مَاءِ كَنْجُلَ إِيمَانٌ : اُور اپنی
وَيُرِثُونَ عَلَى أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ
जानों पर उन को तरजीह देते हैं अगर्चे उन्हें
شَهَادَةٌ وَمَنْ يُوقَ شَهَادَةَ نَفْسِهِ فَإِنَّهُ
شَهِيدٌ । شادی د مोہتاجی ہے اور جو اپنے نپس کے
لَا لَّا لَّا لَّا سے بچایا گیا تو وہی کامیاب ہے ।
(خُجَّا انلُلَّاہُ ڈرپان، س. 984، ب تسریع)

آلِلَّاہُ عَزَّ وَجَلَ کی یہ رہمات ہے اور یہ کے سدکے ہماری
ماضِ فکر رہے ।

اُکھا دُوسرے دین کے لیے خانا ن بچاتے
میठے میठے اسلامی بھائیو ! اس م-دُنی ہیکایت پر گاہر
کرنے سے ہبتوں کے بہت سارے م-دُنی فُل مُیسُسَر آتے हैं । م-سلن
شہنشاہ دو اُلَّا م کیس کدر سا-دگی کے اُلَّا م
میں جِندگی گujar رہے�ے کی کسی بھی ہمُول مُعَمِّنیں اُنہا
کے گھر سے رات کو خانا بار آمد ن ہوا । ہمارے پ्यارے اُکھا
کے تవککول کا اُلَّا م یہ ہے کی آپ دُوسرے دین
کے لیے خانا بچا کر نہیں رکھتے�ے । ہمُول مُعَمِّنیں سایی-دُنیا

फ़रमानِ مुख्यम्‌। : جس نے مُझ پر اک بار دُرُد پاک پਦਾ **अल्लाह** علیہ التَّعَالَیُّ عَلَيْهِ وَالْمُوْلَیُّ
عَلَیْهِ السَّلَامُ[۝] کے لئے جگہ بنتا ہے۔

आइशा سیدीक़ा رضي الله تعالى عنها فرماتی ہے: "ہم نے کبھی بھی مُسَلِّسل تین دن تک پेट بھر کر خانا نہیں خا�ا ہالاں کی خا سکتے تھے مگر (خانے کے بجائے) **دریسار کر دیا کرتے تھے**" (التَّرْغِيبُ وَالتَّرْهِيبُ ج ٤، ص ٩٢ حدیث ٨٦)

बच्चे के रोजे का अहम तरीन मस्अला

बयान कर्दा म-दनी हिकायत में बच्चों के लिये रखा हुवा
थोड़ा सा खाना बच्चों के बजाए मेहमान को खिला देने के तअल्लुक से
मुहकिक के अल्ल इत्ताक, खातिमुल मुहद्दिसीन, हजरते अल्लामा
शैख़ अब्दुल हक्क मुहद्दिसे देहलवी عليه رحمة الله القوي फ़रमाते हैं :
उ-लमाए किराम رجهم اللہ علیہ السلام ने इस मुआ-मले को इस पर महमूल किया
(या'नी इस से मुराद येह) है कि बच्चे भूके नहीं थे बल्कि बिगैर भूक के
मांग रहे थे जैसा कि बच्चों की आदत होती है, वरना अगर वोह भूके होते
तो मेहमान से पहले भूके बच्चों को खिलाना वाजिब था और वोह
वाजिब को कैसे तर्क कर सकते थे। (क्यूं कि वाजिब का तारिक गुनहगार
होता है) हालांकि رضي الله تعالى عنه ने अबू तल्हा عَوْنَاحٌ और उन
की जौजा की ता'रीफ़ फ़रमाई है। اشعة اليمعات ج ٤ ص ٧٤٠ इस
शहेह हदीस से मा'लूम हुवा कि बच्चों को भूक लगाने की सूरत में उन्हें
खाना खिलाना मां बाप पर वाजिब हो जाता है। यहां एक मस्अला
क़ाबिले तवज्जोह है और वोह येह कि छोटे बच्चे को र-मज़ानुल
मुबारक में रोज़ा रखवाना अगर्चे जाइज़ है मगर वोह भूक के सबब खाना
मांगे तो मां बाप के लिये उन को खिलाना वाजिब हो जाएगा चाहे वोह
उस की जिन्दगी का पहला रोज़ा हो अगर बिला इजाज़ते शर-ई नहीं

फ़رमाने मुख्यफ़ा : جو شَفَاعَةٌ عَلَيْهِ وَالْوَسْلَمُ : جो شَفَاعَةٌ عَلَيْهِ وَالْوَسْلَمُ : جो شَفَاعَةٌ عَلَيْهِ وَالْوَسْلَمُ : جو شافع مुझ पर दुरुद पाक पढ़ना भूल गया वाह
जनत का रास्ता भूल गया । (بڑी)

खिलाएंगे तो गुनहगार और जहन्म के हक़दार हो जाएंगे ।

हो मेहमान नवाज़ी का जज्बा इनायत

हो पासे शरीअत अ़ता या इलाही

صَلَوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ
صَلَوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

उहुد पहाड़ जितना सोना हो तब भी.....

हज़रते सच्चिदुना अबू हुरैरा سे रिवायत है, सरकारे अ़ालम मदार, सखियों के सरदार صَلَوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْوَسْلَمُ का फ़रमाने सखावत आसार है : “अगर मेरे पास उहुद (पहाड़) के बराबर सोना हो तो भी मुझे येही पसन्द आता है कि तीन रातें न गुज़रने पाएं कि उन में से मेरे पास कुछ रह जाए, हाँ अगर मुझ पर दैन (या'नी कर्ज़) हो तो उस के लिये कुछ रख लूंगा ।”

(صحيح بخاري ج ४ ص ८३ حديث ७२२८)

सुन्नतों के डंके बजाने वालो !

सरकारे मदीना صَلَوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْوَسْلَمُ की महब्बत का दम भरने वालो और सुन्नतों के डंके बजाने वालो ! देखा आप ने ? हमारे प्यारे प्यारे आक़ा, मक्की म-दनी मुस्तफ़ा صَلَوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْوَسْلَمُ उहुد पहाड़ के बराबर भी सोना हो तो उस को अपने पास रखने के लिये तथ्यार नहीं, और एक हम हैं कि इश्के रसूल के दा'वे के बा वुजूद माल जम्म उठाने की फ़िक्र से ही ख़लासी (या'नी छुटकारा) नहीं पाते । अफ़सोस ! हलाल और हराम की तमीज़ तक उठती जा रही है । हमारी इस्लामी बहनें भी ख़ूब सोना

فَرَأَاهُ مُعْصِيَهُ : جس کے پاس مera جیکر hوا اور us نے مुझ پر دُرود پاک ن پढ़ा تھکیک بواہ باد بخڑا हो گया । (۱۴۷)

जम्मु करने की शौकीन होती हैं, सारा सोना और माल लुटा देना तो एक तरफ़ रहा अपने सोने की ज़कात तक अदा करने के लिये बा'ज़ ख़्वातीन तथ्यार नहीं होतीं ! और नफ़्सो शैतान के बहकावे में आ कर कहती सुनाई देती हैं कि हम कमाती नहीं हैं, ज़कात तो वोह अदा करें जो कमाते हैं ! हालां कि ऐसा नहीं, अगर सोने के ज़ेवर वगैरा किसी के पास हों और ज़कात के शराइत पाए जाएं तो ज़कात फ़र्ज़ हो जाएगी । सोने (GOLD) से प्यार करने में हृद से बढ़ने वालियां एक इब्रत अंगेज़ हडीसे पाक सुनें और खौफ़े खुदा عَزُوْجَل से लरज़ें और आज तक गुज़श्ता ज़िन्दगी की जितनी ज़कात ज़िम्मे है हिसाब लगा कर फ़ौरी तौर पर सारी की सारी अदा कर दें और बिला इजाज़ते शर-ई होने वाली ताखीर की तौबा भी करें ।

आग के कंगन

नबिये अकरम, نُرے مُujsssm, शाहे آدم و بُنी آدم کे दरबारे गोहर बार में दो² औरतें हाजिर हुई, उन के हाथों में सोने के कंगन थे । سرकारे मदीना ﷺ ने उन से इस्तफ़सार फ़रमाया या'नी پूछा : तुम इन की ज़कात देती हो ? वोह बोलीं : नहीं । फ़रमाया : क्या तुम पसन्द करती हो कि **اللّٰهُ أَكْبَرُ** तुम्हें आग के कंगन पहनाए ? वोह बोलीं : नहीं । तो फ़रमाया : इन की ज़कात दिया करो । (ترمذی ج ۱۳۲ ص ۱۳۷ حدیث ۱۴۷) ज़कात की तफ़سीली मा'लूमात के लिये दा'वते इस्लामी के इशाअती इदारे मक-त-बतुल मदीना की मत्कूआ 149 सफ़हात पर मुश्तमिल किताब, “फैज़ाने ज़कात” का मुता-लआ निहायत मुफ़ीद है ।

فَكَرِمًا لِّمُعْسَكَافَا : ﷺ نے مੁੜ پر دس مਰਤਬਾ ਸੁਫ਼ੇਂ ਅਤੇ ਦਸ ਮਰਤਬਾ ਸ਼ਾਮ ਦੁੱਲਦੇ ਪਾਕ ਪਢਾ ਉਸੇ ਕਿਧਾਮਤ ਕੇ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਫ਼ਾ ਅਤ ਮਿਲੇਗੀ । (ابن الزیاد)

ਬੀਬੀ ਫ਼ਾਤਿਮਾ ਕਾ ਈਸਾਰ

ਰਾਕਿਬੇ ਦੌਸ਼ੇ ਸੁਸ਼ਟਫ਼ਾ, ਸਥਿਦੁਲ ਅਸ਼ਖ਼ਿਆ, ਇਮਾਮੇ ਹੁਮਾਮ ਸਥਿਦੁਨਾ ਇਮਾਮ ਹੁਸਨ ਮੁਜ਼ਤਬਾ رضੀ ਲਡੀ ਤੁਵਾਲੀ عَنْ : ਫਰਮਾਤੇ ਹਨੋਂ : ਏਕ ਰੋਜ਼ ਏਕ ਵਕਤ ਕੇ ਫ਼ਾਕੇ ਕੇ ਬਾ'ਦ ਹਮਾਰੇ ਯਹਾਂ ਖਾਨੇ ਕੀ ਤਰਕੀਬ ਬਣੀ, ਮੇਰੇ ਬਾਬਾਜਾਨ ਮੌਲਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੁਸ਼ਾ, ਅਲਿਵਾਲ ਮੁਰਤਜ਼ਾ ਸ਼ੇਰੇ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਹੁਜ਼ਰਤੇ ਇਮਾਮੇ ਹੁਸੈਨ رضੀ ਲਡੀ ਤੁਵਾਲੀ عَنْ ਖਾਨੇ ਸੇ ਫ਼ਾਰਿਗ ਹੋ ਚੁਕੇ ਥੇ ਮਗਰ ਅਮੰਨੀਜਾਨ ਸਥਿ-ਦਤੁਨਿਸਾ ਫ਼ਾਤਿ-ਮਤੁਜ਼ਹਰਾ رضੀ ਲਡੀ ਤੁਵਾਲੀ عَنْ ਨੇ ਅਭੀ ਨਹੀਂ ਖਾਯਾ ਥਾ, ਤਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਜੁੰਹੀ ਰੋਟੀ ਪਰ ਹਾਥ ਬਢਾਯਾ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਰ ਏਕ ਸਾਇਲ ਨੇ ਸਦਾ ਦੀ : “ਏ ਬਿਨ੍ਤੇ ਰਸੂਲੁਲਲਾਹ ! ਮੈਂ ਦੋ ਵਕਤ ਕਾ ਭੂਕਾ ਹੁੰ ਮੇਰਾ ਪੇਟ ਭਰ ਦੀਜਿਯੇ ।” ਅਮੰਨੀਜਾਨ رضੀ ਲਡੀ ਤੁਵਾਲੀ عَنْ ਨੇ ਫ਼ੌਰਨ ਖਾਨੇ ਸੇ ਹਾਥ ਰੋਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੁੜੇ ਹੁਕਮ ਦਿਯਾ ਕਿ ਜਾਓ ! ਯੇਹ ਖਾਨਾ ਸਾਇਲ ਕੋ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦੋ, ਮੁੜੇ ਤੋ ਏਕ ਵਕਤ ਕਾ ਫ਼ਾਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਦੋ² ਵਕਤ ਸੇ ਨਹੀਂ ਖਾਯਾ । ਅਲਿਲਾਹ عَزَّ وَجَلَّ ਕੀ ਉਨ ਪਰ ਰਹਮਤ ਹੋ ਅਤੇ ਉਨ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹਮਾਰੀ ਮਾਫ਼ਿਕਰਤ ਹੋ ।

ਭੂਕੇ ਰਹ ਕੇ ਖੁਦ ਔਰਾਂ ਕੋ ਖਿਲਾ ਦੇਤੇ ਥੇ

ਕੈਸੇ ਸਾਬਿਰ ਥੇ ਮੁਹਮਦ ਕੇ ਘਰਾਨੇ ਵਾਲੇ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ਖਿਲਾਨੇ ਪਿਲਾਨੇ ਕਾ ਅੜੀਮੁਸ਼ਸ਼ਾਨ ਸਵਾਬ

ਮੀਠੇ ਮੀਠੇ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਇਂਧੋ ! ਦੇਖਾ ਆਪ ਨੇ ! ਸਥਿਦੁਹ ਖਾਤੂਨੇ

ਜਨਨਤ ਨੇ رضੀ ਲਡੀ ਤੁਵਾਲੀ عَنْ ਫ਼ਾਕੇ ਕੇ ਬਾ ਵੁਜੂਦ ਅਪਨਾ ਖਾਨਾ ਈਸਾਰ ਫਰਮਾ

فَرَأَاهُ مُعْصِيًّا : جਿਸ ਕਾ ਪਾਸ ਮਰਾ ਜਿਕ੍ਰ ਹੁਵਾ ਆਰ ਤਸ ਨ ਮੁੜ ਪਰ ਦੁਰੂਦ
ਸ਼ਰੀਫ ਨ ਪਢਾ ਤਸ ਨੇ ਜਾਫ਼ਾ ਕੀ । (عبراڑا)

ਦਿਯਾ ! ਅਪਸੋਸ ! ਅਹਲੇ ਬੈਤੇ ਨੁਭਵਤ ਸੇ ਮਹਿਬਤ ਕਾ ਦਮ ਭਰਨੇ ਕੇ ਬਾ
ਵੁਜੂਦ ਹਮ ਅਪਨੀ ਜੁਖਰਤ ਕਾ ਕੁਝਾ ਬਚਾ ਖੁਚਾ ਖਾਨਾ ਭੀ ਕਿਸੀ ਕੋ ਪੇਸ਼
ਕਰਨੇ ਕੇ ਬਜਾਏ ਆਇਨਦਾ ਕੇ ਲਿਧੇ ਫ੍ਰੀਜ਼ ਮੌਂ ਰਖ ਛੋਡਤੇ ਹੈਂ । ਧਕੀਨ
ਮਾਨਿਧੇ ! ਭੂਕਾਂ ਕੋ ਖਾਨਾ ਖਿਲਾਨਾ ਔਰ ਪਾਸਾਂ ਕੋ ਪਾਨੀ ਪਿਲਾਨਾ ਬਡੇ
ਸਕਾਬ ਕਾ ਕਾਮ ਹੈ । ਇਸ ਜਿੰਮ ਮੌਂ ਦੋ ਫਰਾਮੈਨੇ ਮੁਸ਼ਟਫ਼ਾ

صلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

ਮੁਲਾ-ਹਜ਼ਾ ਹਾਂ : **(1)** ਜੋ ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਕਿਸੀ ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਕੋ ਭੂਕ ਮੌਂ ਖਾਨਾ
ਖਿਲਾਏ, ਤੋ **ਅਲਲਾਹ** عَزَّ وَجَلَّ ਤਥੇ ਬਰੋਜੇ ਕਿਧਾਮਤ ਜਨਤ ਕੇ ਫਲ ਖਿਲਾਏਗਾ
ਔਰ ਜੋ ਕਿਸੀ ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਕੋ ਪਾਸ ਮੌਂ ਪਾਨੀ ਪਿਲਾਏ, ਤੋ **ਅਲਲਾਹ**
ਤਥਾਲਾ ਤਥੇ ਬਰੋਜੇ ਕਿਧਾਮਤ ਮੋਹਰ ਵਾਲੀ ਪਾਕ ਵ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾਏਗਾ
ਔਰ ਜੋ ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਕਿਸੀ ਬੇ ਲਿਬਾਸ ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਕੋ ਕਪਡਾ ਪਹਨਾਏ, ਤੋ
ਅਲਲਾਹ ਤਥਾਲਾ ਤਥੇ ਜਨਤ ਕੇ ਸਬਜ਼ ਕਪਡੇ ਪਹਨਾਏਗਾ ।

(2) (تیرمذی ج ٤ ص ٢٠٤ حدیث ٢٤٥٧) ਜੋ ਕਿਸੀ ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਕੋ ਭੂਕ ਮੌਂ ਖਾਨਾ
ਖਿਲਾ ਕਰ ਸੈਰ ਕਰ ਦੇ ਤੋ **ਅਲਲਾਹ** عَزَّ وَجَلَّ ਤਥੇ ਜਨਤ ਮੌਂ ਤਥੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ
ਦਾਖਿਲ ਫਰਮਾਏਗਾ ਜਿਸ ਮੌਂ ਦੇ ਤਥੇ ਜੈਸੇ ਲੋਗ ਹੀ ਦਾਖਿਲ ਹੋਂਗੇ ।

(الْعَجْمُ الْكِبِيرُ لِطَّرَانِي ج ٢٠ ص ٨٥ حديث ١٦٢)

ਖਿਲਾਨੇ ਪਿਲਾਨੇ ਕੀ ਤੌਫ਼ੀਕ ਦੇ ਦੇ

ਪਏ ਸ਼ਾਹੇ ਕਬੰਦ ਕਲਾ ਧਾ ਝਲਾਹੀ

صَلُّواعَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ਅਨੋਖਾ ਦਸਤਰ ਖ਼ਵਾਨ

کے عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْبَاقِي

فَرَمَّاَنِيْ مُوسَىٰ فَقَالَ : جَاءَ مُوسَىٰ پَرِ رَأْسٌ جَعْمُوْنَا دُرُّوْدُ شَارَافٌ پَهْنَا مَكِيَاْمَاتِ كَيْ دِيْنِ اسِّكَيْسَتْ كَرْلَوْنَا । (کرامل)

پاس ਏਕ ਬਾਰ ਬਹੁਤ ਸੇ ਮੇਹਮਾਨ ਤਸ਼ਰੀਫ਼ ਲੇ ਆਏ। ਰਾਤ ਜਬ ਖਾਨੇ ਕਾ ਵਕਤ ਆਯਾ ਤੋ ਰੋਟਿਆਂ ਕਮ ਥੀਂ, ਚੁਨਾਨ੍ਚੇ ਰੋਟਿਆਂ ਕੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕੇ ਦਸਤਰ ਖ਼ਵਾਨ ਪਰ ਢਾਲ ਦਿਯੇ ਗਏ ਔਰ ਵਹਾਂ ਸੇ ਚਰਾਗ ਉਠਾ ਦਿਯਾ ਗਿਆ, ਸਾਬ ਕੇ ਸਾਬ ਮੇਹਮਾਨ ਅੰਧੇਰੇ ਹੀ ਮੈਂ ਦਸਤਰ ਖ਼ਵਾਨ ਪਰ ਬੈਠ ਗਏ, ਜਬ ਕੁਛ ਦੇਰ ਬਾਦ ਯੇਹ ਸੋਚ ਕਰ ਕਿ ਸਾਬ ਖਾ ਚੁਕੇ ਹੋਂਗੇ ਚਰਾਗ ਲਾਯਾ ਗਿਆ ਤੋ ਤਮਾਮ ਟੁਕੜੇ ਜੁੰ ਕੇ ਤ੍ਰੂ ਮੌਜੂਦ ਥੇ। ਈਸਾਰ ਕੇ ਜੱਬੇ ਕੇ ਤਹਿਤ ਏਕ ਲੁਕਮਾ ਭੀ ਕਿਸੀ ਨੇ ਨ ਖਾਯਾ ਥਾ ਕਿਧੂ ਕਿ ਹਰ ਏਕ ਕੀ ਯੇਹੀ ਮ-ਦਨੀ ਸੋਚ ਥੀ ਕਿ ਮੈਂ ਨ ਖਾਊ ਤਾਕਿ ਸਾਥ ਵਾਲੇ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਈ ਕਾ ਪੇਟ ਭਰ ਜਾਏ। (۷۸۳) **اعْزَوْ جَلَّ الْجَلَّالُ**

ਕੀ ਤਨ ਪਰ ਰਹਮਤ ਹੋ ਔਰ ਤਨ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹਮਾਰੀ ਮਗਿਫਰਤ ਹੋ।

ਅਪਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦੇਨੇ ਕੀ ਫੁਜੀਲਤ

ਅਲਲਾਹ ! ਅਲਲਾਹ ! ਹਮਾਰੇ ਅਸਲਾਫ਼ ਕਾ ਜੱਬਾਏ ਈਸਾਰ

ਕਿਸ ਕੁਦਰ ਹੈਰਤ ਨਾਕ ਥਾ ਔਰ ਆਹ ! ਆਜ ਹਮਾਰਾ ਜੱਬਾਏ ਹਿੱਸੋਂ ਤਮਅ ਕਿ ਜਬ ਕਿਸੀ ਦਾ'ਵਤ ਮੈਂ ਹੋਂ ਔਰ ਖਾਨਾ ਸ਼ੁਰੂਅ ਕਿਯਾ ਜਾਏ ਤੋ “ਖਾਊ ਖਾਊ” ਕਰਤੇ ਖਾਨੇ ਪਰ ਏਸੇ ਟੂਟ ਪਦੇਂ ਕਿ “ਖਾਨਾ ਔਰ ਚਬਾਨਾ” ਭੂਲ ਕਰ “ਨਿਗਲਨਾ ਔਰ ਪੇਟ ਮੈਂ ਲੁਢਕਾਨਾ” ਸ਼ੁਰੂਅ ਕਰ ਦੇਂ ਕਿ ਕਹੀਂ ਏਸਾ ਨ ਹੋ ਕਿ ਹਮਾਰਾ ਦੂਸਰਾ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਈ ਤੋ ਖਾਨੇ ਮੈਂ ਕਾਸ਼ਾਬ ਹੋ ਜਾਏ ਔਰ ਹਮ ਰਹ ਜਾਏ ! ਹਮਾਰੀ ਹਿੱਸੀ ਕੀ ਕੈਫਿਲਿਤ ਕੁਛ ਐਸੀ ਹੋਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਮ ਸੇ ਬਨ ਪਡੇ ਤੋ ਸ਼ਾਯਦ ਦੂਸਰੇ ਕੇ ਮੁਹ ਸੇ ਨਿਵਾਲਾ ਭੀ ਛੀਨ ਕਰ ਨਿਗਲ ਜਾਏ ! ਕਾਸ ! ਹਮ ਭੀ “ਈਸਾਰ” ਕਰਨਾ ਸੀਖੋਂ । **سُلْطَانَ دُوْ جَاهَنْ** ਕਾ ਫਰਮਾਨੇ ਬਖ਼ਿਆਸ ਨਿਸਾਨ ਹੈ : “ਜੋ ਸ਼ਾਖਮ ਕਿਸੀ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਖ਼ਵਾਹਿਸ਼ ਰਖਤਾ ਹੋ, ਫਿਰ ਤਉ ਖ਼ਵਾਹਿਸ਼ ਕੋ ਰੋਕ ਕਰ ਅਪਨੇ ਊਪਰ (ਦੂਸਰੇ ਕੋ) ਤਰਜੀਹ ਦੇ, ਤੋ **ਅਲਲਾਹ**

फ़रमानी मुख्यफ़ा : جس نے مुझ پر اک بار دُرُد پاک پدا **अल्लाह**
میں اللہ تعالیٰ نے وہ واسطہ میں اپنے عز و جل
عَزَّ وَجَلَ اللَّهُ عَزَّ ذِي الْعَزَّةِ وَجَلَّ ذِي الْجَلَّ

عَزَّ وَجَلٌ ظَاهِرٌ عَلَى الْمُبَشِّرِينَ

(اتحاف السادة للزبيدي ج ٩ ص ٧٧٩)

हमें भूका रहने का औरों की ख़ातिर

अता कर दे जज्बा अता या इलाही

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ईसार का सवाब मुफ्त लूटने के नुस्खे

काश ! हमें भी ईसार का ज़ज्बा नसीब हो, अगर ख़र्च करने को जी नहीं चाहता तो बिगैर ख़र्च के भी ईसार के कई मवाकेअ मिल सकते हैं। म-सलन कहीं दा'वत पर पहुंचे, सब के लिये खाना लगाया गया तो हम उम्दा बोटियां वगैरा इस निय्यत से न उठाएं कि हमारा दूसरा भाई उस को खा ले। गरमी है कमरे के अन्दर या सुन्नतों की तरबियत के म-दनी काफिले में मस्जिद के अन्दर कई इस्लामी भाई सोना चाहते हैं, खुद पंखे के नीचे क़ब्ज़ा जमाने के बजाए दूसरे इस्लामी भाई को मौक़अ़ दे कर ईसार का सवाब कमा सकते हैं। इसी तरह बस या रेलगाड़ी के अन्दर भीड़ की सूरत में दूसरे इस्लामी भाई को ब इस्मार अपनी निशस्त पर बिठा कर और खुद खड़े रह कर, कार में सफ़र का मौक़अ़ मुयस्सर होने के बा वुजूद दूसरे इस्लामी भाई के लिये कुरबानी दे कर उसे कार में बिठा कर और खुद पैदल या बस वगैरा में सफ़र कर के, सुन्नतों भरे इज्ञिमाअ़ वगैरा में आराम देह जगह मिल जाए तो दूसरे इस्लामी भाई पर जगह कुशादा कर के या उसे बोह जगह पेश कर के, खाना कम हो और खाने वाले ज़ियादा हों तो खुद कम खा कर या बिल्कुल न खा कर नीज़ इसी तरह के बे शुमार मवाकेअ पर अपने नफ्स को थोड़ी सी तकलीफ़ दे कर

फ़रमावें मुख्यफ़ा : جَوْ شَرَقْسْ مُुज़ اَلَّا : جَوْ شَرَقْسْ مُुجَّا پَرْ دُرُّدَهْ پَاکْ پَدَنَا بَلُّ غَيَا وَاهْ
जन्नत का रास्ता भूल गया । (طران)

मुफ्त में ईसार का सवाब कमाया जा सकता है ।

ईसार का सवाब बे हिसाब जन्नत

हुज्जतुल इस्लाम हज़रते सच्चिदुना इमाम मुहम्मद बिन मुहम्मद
बिन मुहम्मद ग़ज़ाली عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْأَكْبَرِ कीमियाए सआदत में नक़ल करते
हैं : **अल्लाह** نے हज़रते सच्चिदुना मूसा कलीमुल्लाह
से फ़रमाया : ऐ मूसा (عليه السلام) ! कोई शख्स ऐसा
नहीं कि वोह उम्र भर में चाहे एक ही मरतबा ईसार करे और मैं बरोज़े
कियामत उस से हिसाब तलब करते हुए हया न फ़रमाऊं ! उस का मकाम
जन्नत है, वोह जहां भी चाहे रहे ।

(احياء العلوم ج ۳ ص ۳۱۸)

जब जन्नत की दुआ देता हूँ तो माली ईसार से क्यूँ रुकूँ !

हज़रते सुफ़्यान बिन उयैना سे पूछा गया कि
सख़ावत किसे कहते हैं ? आप رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ने फ़रमाया : भाइयों से
भलाई का सुलूक करना और माल अ़ता करना सख़ावत है । मज़ीद
फ़रमाया : मेरे वालिदे माजिद عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَاحِدِ को विरासत में पचास
हज़र दिरहम मिले तो उन्होंने थेलियां भर भर कर अपने भाइयों को
तक्सीम कर दिये और फ़रमाया कि मैं जब नमाज़ में **अल्लाह** तआला
से अपने भाइयों के लिये (सब से अ़ज़ीम दौलत) जन्नत का सुवाल किया
करता था तो अब (दुन्याए फ़ानी के हक़ीर) माल में इन से बुख़ल क्यूँ
करूँ ?

(احياء العلوم ج ۳ ص ۳۰۰) **अल्लाह** عَزَّ وَجَلَّ की उन पर रहमत हो और
उन के सदके हमारी मग़िफ़रत हो ।

فَكَفَرُوا بِهِ مُعْرِضِيْنَ : جس کے پاس میرا جਿਕਰੁ ਹੁਵਾ ਔਰ ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾ
ਪਰ ਦੁਖਦੇ ਪਾਕ ਨ ਪਢਾ। ਤਹਕੀਕ ਵੀਹ ਬਦ ਕਥਾ ਹੋ ਗਿਆ। (ب)

ਸਖ਼ਾਵਤ ਕੀ ਖੱਸਲਤ ਇਨਾਯਤ ਹੋ ਯਾ ਰਕਬ !

ਦੇ ਜੜਬਾ ਭੀ ਈਸਾਰ ਕਾ ਧਾ ਇਲਾਹੀ

صَلَوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ਬਕਰੀ ਕੀ ਸਿਰੀ

ਕਿਸੀ ਸਹਾਬੀ ਰَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْہُ ਨੇ ਬਤੌਰੈ ਹਦਿਦਾ (ਯਾ'ਨੀ ਤੋਹਫਾ)

ਏਕ ਸਹਾਬੀ ਰَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْہُ ਕੇ ਘਰ ਬਕਰੀ ਕੀ ਸਿਰੀ ਭੇਜੀ ਤੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੇਹ
ਫਰਮਾ ਕਰ ਕਿ ਫੁਲਾਂ ਮੇਰਾ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਈ ਇਸ ਸਿਰੀ ਕਾ ਸੁਝਾ ਸੇ ਜਿਧਾਦਾ
ਜ਼ਰੂਰਤ ਮਨਦ ਹੈ, ਵੋਹ ਸਿਰੀ ਉਸ ਕੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦੀ ਤੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਫੁਲਾਂ
ਸੁਝਾ ਸੇ ਭੀ ਜਿਧਾਦਾ ਹਾਜਤ ਮਨਦ ਹੈ ਔਰ ਧੂੰ ਵੋਹ ਸਿਰੀ ਉਸ ਸਹਾਬੀ
ਕੇ ਘਰ ਭਿਜਵਾ ਦੀ। ਇਸ ਤਰਹ ਏਕ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਕੇ ਘਰ ਔਰ ਦੂਸਰੇ
ਨੇ ਤੀਸਰੇ ਕੇ ਘਰ ਉਸ ਸਿਰੀ ਕੋ ਭੇਜਾ ਯਹਾਂ ਤਕ ਕਿ ਵੋਹ ਬਕਰੀ ਕੀ ਸਿਰੀ
ਸਾਤ ਘਰਾਂ ਮੇਂ ਘੂਮਤੀ ਹੁੰਈ ਫਿਰ ਸੇ ਪਹਲੇ ਹੀ ਸਹਾਬੀ ਕੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।
(۳۸۰۲۹ حديث ج ۳ ص ۲۲۹) **ਅਲਿਆਨ** کੀ ਉਨ ਪਰ ਰਹਮਤ
ਹੋ ਔਰ ਉਨ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹਮਾਰੀ ਮਾਫ਼ਰਤ ਹੋ।

کੁਤਬੇ ਮਦੀਨਾ ਨੇ ਈਸਾਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ
ਤਾਜਿਰ ਕੀ ਹਿਕਾਯਤ ਬਦਾਨ ਫਰਮਾਈ

ਮੀਠੇ ਮੀਠੇ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਇਆਂ ! ਦੇਖਾ ਆਪ ਨੇ ? ਗੁਰਖਤ ਵ ਇਪਲਾਸ
ਕੇ ਬਾ ਕੁਜੂਦ ਹਮਾਰੇ ਸਹਾਬਏ ਕਿਰਾਮ عَلَيْہِمُ الرَّضْوَانُ ਕੇ ਅਨਦਰ ਕਿਸ ਕੁਦਰ
ਜੜਬਾਏ ਈਸਾਰ ਥਾ ਕਿ ਹਰ ਏਕ ਅਪਨੇ ਆਪ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਕੋ ਤਰਜੀਹ ਦੇਤਾ ਥਾ
ਔਰ ਆਹ ! ਆਜ ਹਾਲਾਤ ਬਿਲਕੁਲ ਬਰ ਅਕਸ (ਯਾ'ਨੀ ਤਲਟ) ਹੈਂ, ਅਕਸਰ
ਲੋਗ ਅਪਨੇ ਹੀ ਭਾਈ ਕਾ ਗਲਾ ਕਾਟਨੇ ਮੇਂ ਮਸ਼ਵਰਾਫ਼ ਹੈਂ। ਮੇਰੇ ਪੀਰੇ ਸੁਦਿਆਦ
ਸਥਿਧੀ ਕੁਤਬੇ ਮਦੀਨਾ ਹਜ਼ਰਤੇ ਮੌਲਾਨਾ ਜਿਧਾਉਦੀਨ عَلَيْہِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْأَكْبَرُ ਤੁਕੋਂ

ਪਾਸਾਨੇ ਗੁਰਖਾਫਾ। : جیس نے ਸੁਜ਼ ਪਰ ਦਸ ਮਰਤਬਾ ਸੁਭ ਔਰ ਦਸ ਮਰਤਬਾ ਸ਼ਾਮ ਦੁਲਦੇ ਪਾਕ ਪਢਾ ਤਥੇ ਕਿਆਮਤ ਕੇ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਫਾਅਤ ਮਿਲੇਗੀ । (بُلْبُل)

ਕੇ “ਦੌਰੈ ਖਿਦਮਤ” ਸੇ ਮਦੀਨਾ ਮੁਨਵਰਾਹ ਮੈਂ ਸੁਕੂਨਤ ਪਯੰਰ ਹੋ ਗਏ ਥੇ । ਆਪ رَحْمَةُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلٰی ਕਾ ਵਿਸਾਲ ਸ਼ਰੀਫ 3 ਜੁਲਾਹਿਜ਼ਾਤਿਲ ਹਰਾਮ 1401 ਸਿਨੇ ਹਿਜਰੀ ਮਦੀਨਾ ਮੁਨਵਰਾਹ ਮੈਂ ਹੁਵਾ ਔਰ ਜਨਤੁਲ ਬਕੀਅੜ ਮੈਂ ਤਦਫੀਨ ਅਮਲ ਮੈਂ ਆਈ । ਆਪ ਕੀ ਖਿਦਮਤੇ ਬਾਬ-ਰਕਤ ਮੈਂ ਕਿਸੀ ਨੇ ਅੜ੍ਹ ਕੀ : ਹੁੜ੍ਹੂਰ ! ਜਿਵ ਆਪ ਸ਼ੁਰੂਅ ਮੈਂ ਮਦੀਨਾ ਮੁਨਵਰਾਹ ਆਏ ਤਥੇ ਵਕਤ ਕੇ ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਕੈਸੇ ਥੇ ? ਫਰਮਾਯਾ : ਏਕ ਬਨਦ ਮਾਲਦਾਰ ਕਸੀਰ ਮਿਕਦਾਰ ਮੈਂ ਮਦੀਨਾ ਮੁਨਵਰਾਹ ਕੇ ਗੁਰਬਾ ਮੈਂ ਕਪਡੇ ਤਕਸੀਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹਤਾ ਥਾ ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੁਰਜ਼ ਸੇ ਏਕ ਕਪਡੇ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਦਾਰ ਸੇ ਤਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੜ੍ਹੇ ਫੁਲਾਂ ਕਪਡੇ ਕੇ ਇਤਨੇ ਇਤਨੇ ਥਾਨ ਦਰਕਾਰ ਹੈਂ, ਦੁਕਾਨ ਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ : “ਆਪ ਕਾ ਮੱਲ੍ਹੂਬਾ ਕਪਡਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਮਗਰ ਮੇਹਰਬਾਨੀ ਫਰਮਾ ਕਰ ਆਪ ਸਾਮਨੇ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ ਸੇ ਖੜੀਦ ਲੀਜਿਧੇ, ਕਿੰਤੁ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬਿਕਰੀ ਅਚਛੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਮਗਰ ਤਥੇ ਬੇਚਾਰੇ ਕਾ ਘੜਦਾ ਆਜ ਕਮ ਹੁਵਾ ਹੈ ।” ਫਰਮਾਯਾ : ਕਿ ਪਹਲੇ ਕੇ ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਐਸੇ ਮੁਜਸ਼ਸਮੇ ਇਖ਼ਲਾਸ ਵੇਂ ਈਸਾਰ ਥੇ ਔਰ ਆਜ ਕੇ ਮੁਸਲਿਮਾਨਾਂ ਕੋ ਤੋ ਆਪ ਦੇਖ ਹੀ ਰਹੇ ਹੈਂ ਕਿ ਇਨ ਕੀ ਅਕਸਰਿਧਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲ ਸਮੇਟਨੇ ਔਰ ਏਕ ਦੂਸਰੇ ਕਾ ਗਲਾ ਕਾਟਨੇ ਮੈਂ ਮਸ਼ਗੂਲ ਹੈ । **ਅਲਿਆਹ** عَزُّ وَجَلُّ ਕੀ ਉਨ ਪਰ ਰਹਮਤ ਹੋ ਔਰ ਉਨ ਕੇ ਸਦਕੇ ਹਮਾਰੀ ਮਾਫ਼ਰਤ ਹੋ ।

ਨਿਰਾਲੇ ਡਾਕੂ

ਕਿਹਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਲੇ ਕੇ ਰਾਹੇ ਮਦੀਨਾ ਕੇ ਕੁਤਾਤਤਾਰੀਕ ਯਾਨੀ

فَكَفَّارَةٌ مُغْرِبَةٌ فَإِنْ كُلَّا مِنْهُ عَلَيْهِ وَاللَّهُ وَسْلَمَ : جਿਸ ਕੇ ਪਾਸ ਮੇਰਾ ਜਿਕ੍ਰ ਹੁਵਾ ਔਰ ਤਸ ਨੇ ਮੁੜ ਪਰ ਦੁਰੂਦ
ਸ਼ਰੀਫ ਨ ਪਦਾ ਤਸ ਨੇ ਜਪਾਂ ਕੀ । (عَلَيْہِ رَحْمَۃُ اللّٰہِ)

ਡਾਕੂ ਭੀ ਅੰਜੀਬ ਹੁਵਾ ਕਰਤੇ ਥੇ, ਜਬ ਡਾਕੂਆਂ ਕੀ ਜਮਾਅਤ ਹਾਜਿਯਾਂ ਕਾ
ਕਾਫ਼ਿਲਾ ਲੂਟਨੇ ਲਗਤੀ ਤੋ ਹਾਜੀ ਤਨ ਕੋ ਸਲਾਮ ਕਰਤੇ, ਡਾਕੂ ਸਲਾਮ ਕਾ
ਜਵਾਬ ਨ ਦੇਤੇ, ਅਗਰ ਕੋਹ ਸਲਾਮ ਕੇ ਜਵਾਬ ਮੈਂ **وَعَلَيْکُمُ السَّلَامُ** ਕਹ ਦੇਤੇ ਤੋ
ਤਨ ਕੋ ਲੂਟਨੇ ਸੇ ਬਾਜ਼ ਰਹਤੇ ਔਰ ਅਗਰ ਲੂਟਨੇ ਕੇ ਬਾ'ਦ ਸਲਾਮ ਕਾ ਜਵਾਬ
ਦੇ ਦੇਤੇ ਤੋ ਲੂਟਾ ਹੁਵਾ ਮਾਲ ਲੈਂਟਾ ਦੇਤੇ । ਕਿੰਨ੍ਹ ਕਿ ਡਾਕੂ **أَسَلَامُ عَلَيْکُمْ** (ਧਾ'ਨੀ
ਤੁਮ ਪਰ ਸਲਾਮਤੀ ਹੋ) ਔਰ **وَعَلَيْکُمُ السَّلَامُ** ਕਾ ਮਾ'ਨਾ (ਔਰ ਤੁਮ ਪਰ ਭੀ
ਸਲਾਮਤੀ ਹੋ) ਖੂਬ ਸਮਝਾਤੇ ਥੇ ਧਾ'ਨੀ ਤਨ ਕਾ ਜੇਹਨ ਯੇਹ ਹੋਤਾ ਥਾ ਕਿ ਜਿਸ
ਕੋ ਅਪਨੀ ਜ੍ਬਾਨ ਸੇ “ਸਲਾਮਤੀ ਕੀ ਦੁਆ” ਦੇ ਦੀ ਅਥ ਤਸ ਕੋ ਕੈਂਸੇ ਲੂਟੋਂ !

ਮੀਠੇ ਮੀਠੇ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਇਯੋ ! ਧਾਹਾਂ ਹਰਗਿਜ਼ ਯੇਹ ਮੁਰਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ
ਸਲਾਮ ਕਾ ਜਵਾਬ ਨ ਦੇਨੇ ਸੇ ਡਾਕੂਆਂ ਕੇ ਲਿਧੇ **مَعَاذَ اللّٰہِ** ਡਕੈਤੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ
ਜਾਤੀ ਥੀ, ਬਾਅਦ ਹਮੈਂ ਇਸ ਸੇ ਧੇਹ ਦਰਸ਼ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮ ਜਿਸ ਕੋ
ਸਲਾਮ ਕਰੋਂ ਤਸ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਧੇਹ ਤਸਵੁਰ ਕਰੋਂ ਕਿ ਹਮ ਨੇ ਤਥੇ ਅਪਨੀ ਜਾਤ ਸੇ
ਪਹੁੰਚਨੇ ਵਾਲੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਕੇ ਸ਼ਾਰ ਸੇ “ਸਲਾਮਤ” ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿਯਾ ਹੈ । ਅਗਰ
ਏਸਾ ਹੋ ਜਾਏ ਤੋ ਵਾਕੇਈ ਹਮਾਰਾ ਮੁਆ-ਸ਼ਰਾ ਮ-ਦਨੀ ਮੁਆ-ਸ਼ਰਾ ਬਨ ਜਾਏ ।
ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਕੋ ਸਲਾਮ ਕਰਤੇ ਕਵਕਤ ਕੀ ਨਿਵਾਰ ਭੀ ਜੇਹਨ ਨਸੀਨ ਫਰਮਾ
ਲੀਜਿਧੇ । ਚੁਨਾਨਚੇ ਦਾ'ਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਕੇ ਇਸ਼ਾਅਤੀ ਇਦਾਰੇ ਮਕ-ਤ-ਬਤੁਲ
ਮਦੀਨਾ ਕਾ ਮਤ੍ਬੂਆ ਰਿਸਾਲਾ, “101 ਮ-ਦਨੀ ਫੂਲ” ਸਫ਼ਹਾ 2 ਪਰ ਹੈ : ਬਹਾਰੇ
ਧਾਰੀਅਤ ਹਿੱਸਾ 16 ਸਫ਼ਹਾ 102 ਪਰ ਲਿਖੇ ਹੁਏ ਜੁੜ੍ਹਿਯੇ ਕਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੈ :
“ਸਲਾਮ ਕਰਤੇ ਕਵਕਤ ਦਿਲ ਮੈਂ ਧੇਹ ਨਿਵਾਰ ਹੋ ਕਿ ਜਿਸ ਕੋ ਸਲਾਮ ਕਰਨੇ
ਲਗਾ ਹੂਂ ਇਸ ਕਾ ਮਾਲ ਔਰ ਇੜ੍ਹਜ਼ਤ ਵ ਆਬਰੂ ਸਥ ਕੁਛ ਮੇਰੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਮੈਂ ਹੈ
ਔਰ ਮੈਂ ਇਨ ਮੈਂ ਸੇ ਕਿਸੀ ਚੀਜ਼ ਮੈਂ ਦੱਖਲ ਅਨਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ ਹੁਕਮ ਜਾਨਤਾ ਹੂਂ ।”

(ਬਹਾਰੇ ਧਾਰੀਅਤ, ਹਿੱਸਾ : 16, ਸ. 102)

फ़रमाने गुस्ताफ़ । : جو مुझ पर راجِ جو اُمَّا دُرود شرارِ فَ پढ़گا میں کیا مات
کے دین اس کی شفافِ اُمَّت کرunga । (کرامہ)

ऐ मदीने के ताजदार सलाम   ऐ ग़रीबों के ग़म गुसार सलाम
उस जवाबे सलाम के सदके   ता कियामत हों बे शुमार सलाम
वोह सलामत रहा कियामत में
पढ़ लिये जिस ने दिल से चार सलाम

صَلْوَاعَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ
अपना खाना कुत्ते पर ईसार कर दिया !

हुज्जतुल इस्लाम हज़रते सच्चिदुना इमाम मुहम्मद बिन मुहम्मद
बिन मुहम्मद ग़ज़ली عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْأَكْبَر एह्याउल उलूम जिल्द 3 में फ़रमाते
हैं : मन्कूल है, हज़रते सच्चिदुना अब्दुल्लाह बिन जा'फ़र عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْأَكْبَر
अपनी किसी ज़मीन को देखने निकले और अस्नाए राह (या'नी रास्ते में)
किसी बाग में उतरे, वहां एक गुलाम को काम करते देखा, जब उस के
पास खाना आया तो कहीं से एक कुत्ता भी आ पहुंचा, गुलाम ने एक एक
कर के तीन रोटियां उस के आगे डालीं, वोह खा गया । सच्चिदुना
अब्दुल्लाह बिन जा'फ़र عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْأَكْبَر ने गुलाम से पूछा : आप को दिन
में कितना खाना मिलता है ? अर्ज़ की : वोही जो आप ने देखा । पूछा :
वोह सब तो आप ने कुत्ते पर ईसार कर दिया ! अर्ज़ की : इस अलाके
में कुत्ते नहीं होते, येह कहीं दूर से आ निकला है, ग़रीब भूका था, मुझे
येह गवारा न हुवा कि मैं सैर हो कर खाऊं और येह बेचारा बे ज़बान
जानवर भूका रहे । फ़रमाया : आप आज क्या खाएंगे ? अर्ज़ की : फ़ाक़ा
करूंगा । हज़रते सच्चिदुना अब्दुल्लाह बिन जा'फ़र عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْأَكْبَر उस

ਫ਼ਰਸ਼ਾਨੀ ਮੁਖਵਾਫਾ : ﷺ : مੁੜ ਪਰ ਦੁਰੂਦੇ ਪਾਕ ਕੋ ਕਸਰਤ ਕਰਾ ਬੇਸ਼ਕ ਯਹ ਤੁਸ਼ਹਰੇ ਲਿਯੇ ਤਹਾਰਤ ਹੈ। (اب੍ਰਿ)

ਗੁਲਾਮ ਕੇ ਈਸਾਰ ਸੇ ਬੇਹਦ ਮੁ-ਤਅਸਿਸ਼ਰ ਹੁਏ, ਚੁਨਾਨਚੇ ਬਾਗ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਸੇ ਵੋਹ ਬਾਗ, ਗੁਲਾਮ ਔਰ ਬਕਿਧਿਆ ਸਾਮਾਨ ਵਗੈਰਾ ਖੁਰੀਦ ਲਿਆ, ਗੁਲਾਮ ਕੋ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਕੇ ਵੋਹ ਬਾਗ ਵਗੈਰਾ ਸਥ ਕੁਛ ਤਸੀ ਕੋ ਬਖ਼਼ਾ ਦਿਆ।

(احیاء العلوم ج ۳ ص ۳۱۸)

ਕੁਤੇ ਕੇ ਈਸਾਰ ਕੀ ਅੰਜੀਬ ਹਿਕਾਯਤ

سُبْحَنَ اللَّهِ ! ਖੁਸ਼ ਨਸੀਬ ਗੁਲਾਮ ਕਾ ਈਸਾਰ ਸਦ ਕਰੋਡ ਮਰਹਬਾ ! ਤਥ ਕੇ ਈਸਾਰ ਕਾ ਦੁਨਿਆ ਮੈਂ ਭੀ ਕਿਸ ਕੁਦਰ ਤੁਸਦਾ ਸਿਲਾ ਮਿਲਾ ਕਿ ਦਮ ਜਦਨ ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕਰ ਬਾਗ ਕਾ ਮਾਲਿਕ ਬਨ ਗਿਆ। ਖੈਰ ਯੇਹ ਤੋ ਇਨਸਾਨ ਥਾ, ਏਕ ਕੁਤੇ ਕੇ ਈਸਾਰ ਕੀ ਅੰਜੀਬ ਹਿਕਾਯਤ ਮੁਲਾ-ਹਜ਼ਾ ਫਰਮਾਇਥੇ ਚੁਨਾਨਚੇ ਬਾ'ਦ ਸੂਫ਼ਿਆਏ ਕਿਰਾਮ ਫਰਮਾਤੇ ਹੈਂ : ਹਮ “ਤ-ਰਸੂਸ” ਸੇ ਜਿਹਾਦ ਕੇ ਲਿਯੇ ਰਵਾਨਾ ਹੁਏ, ਸ਼ਾਹਰ ਸੇ ਏਕ ਕੁਤਾ ਭੀ ਪੀਛੇ ਹੋ ਲਿਆ। ਜਬ ਸ਼ਾਹਰ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਤੋ ਵਹਾਂ ਏਕ ਮਰਾ ਹੁਵਾ ਜਾਨਵਰ ਪਢਾ ਥਾ, ਹਮ ਏਕ ਬੁਲਨਦ ਜਗਹ ਪਰ ਬੈਠ ਗਏ, ਵੋਹ ਕੁਤਾ ਸ਼ਾਹਰ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਕੁਛ ਦੇਰ ਬਾ'ਦ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤੋ ਅਕੇਲਾ ਨਹੀਂ ਥਾ, ਤਥ ਕੇ ਸਾਥ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਕੁਤੇ ਮਜ਼ੀਦ ਥੇ, ਆਤੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੁਰਦਾਰ ਪਰ ਝਾਪਟ ਪਢੇ ਮਗਰ ਵੋਹ ਕੁਤਾ ਦੂਰ ਹਟ ਕਰ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਤਾ ਰਹਾ। ਜਬ ਵੋਹ ਖਾ ਚੁਕੇ ਤੋ ਚਲੇ ਗਏ ! ਯੇਹ ਕੁਤਾ ਤਠਾ ਔਰ ਬਚੀ ਖੁਚੀ ਹਵਿੂਧਾਂ ਨੋਚਨੇ ਅਤੇ ਖਾਨੇ ਲਗਾ, ਫਿਰ ਵੋਹ ਭੀ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ।

(ਏਜ਼ਨ, ਸ. 319)

ਦਮ ਤੋਡੇ ਵਕਤ ਭੀ ਈਸਾਰ !

ਮੀਠੇ ਮੀਠੇ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਇਧੀ ! ਕੁਤੇ ਕੀ ਈਸਾਰ ਕੀ ਹਿਕਾਯਤ ਮੈਂ ਹਮਾਰੇ ਲਿਯੇ ਝੜਕ ਕੇ ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਮ-ਦਨੀ ਫੂਲ ਹੈਂ, ਗੋਯਾ ਕੁਤਾ ਹਮੈਂ ਨੇਕੀ ਕੀ ਦਾ'ਵਤ ਦੇਤੇ ਹੁਏ ਜ਼ਬਾਨੇ ਹਾਲ ਸੇ ਕਹ ਰਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੋ ਕੁਤਾ ਹੋ ਕਰ ਭੀ ਈਸਾਰ

ફક્રમાણ મુખ્યાફા : ﷺ : تُمْ جَاهَنْ بِهِ هُوَ مُعْذَنْ پَرْ دُرْرُدَ پَدَهُ كِتُمْهَارَا دُرْرُدَ مُعْذَنْ تَكَّ پَهْنَچَتَا هُوَ | (طَرَانِ)

का जज्बा रखता हूं मुझे हकीर समझ कर धुत्कारने वालो ! तुम तो ज़रा ईसार कर के दिखाओ ! अफ़सोस ! हमारी हालत बहुत पतली हो गई है वरना हमारे अस्लाफ़ ऐसे न थे, वोह तो दुन्या से जाते जाते भी ईसार के رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ فَرَمَأَتِهِمُ الرَّصْوَانَ نुक़وش छोड़ जाते थे चुनान्वे हज़रते सच्चिदुना हुजैफ़ा عَلَيْهِمُ الرَّصْوَانَ को तलाश कर रहा था, आखिर उसे पा लिया, वोह दम तोड़ रहे थे, मैं ने पूछा : ऐ इन्हे अम ! या'नी ऐ चचाज़ाद भाई आप पानी नोश फ़रमाएंगे ? कप-कपाती हुई आवाज़ में आहिस्ता से कहा : जी हां । इतने में किसी के कराहने की आवाज़ आई, जां बलब चचाज़ाद भाई ने इशारे से फ़रमाया : पहले उस ज़ख़्मी को पानी पिला दीजिये । मैं ने देखा वोह हज़रते हिशाम बिन अ़स थे, उन की सांस उखड़ रही थी मैं उन्हें पानी के लिये पूछ ही रहा था कि क़रीब ही किसी ने आहे सर्द दिले पुरदर्द से खींची । हज़रते हिशाम ने फ़रमाया : पहले उन को पिलाइये, मैं जब उन ज़ख़्मी के क़रीब पहुंचा तो उन को मेरा पानी पीने की हाजत न रही थी क्यूं कि वोह शहादत का जाम पी चुके थे । मैं फौरन हज़रते हिशाम की तरफ़ लपका मगर वोह भी शहीद हो चुके थे । फिर मैं अपने चचाज़ाद भाई की तरफ़ पहुंचा तो वोह भी शहादत पा चुके थे । **عزٰ و جَلٰ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ** ।

अल्लाह की **عزٰ و جَلٰ** (كَبِيَّاً سعادت ج ٢ ص ٦٤٨) رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ

उन पर रहमत हो और उन के सदके हमारी मगिफ़रत हो ।

فَإِنَّمَا أَنْهَاكُمْ عَنِ الْكُفْرِ مَا يُرِيدُونَ : جिस ने मुझ पर दस मरतबा दुर्लभ पड़ा अल्लाह
उस पर सो रहमतें नज़िल फरमाता है। (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

मीठे मीठे इस्लामी भाइयो ! देखा आप ने हमारे सहाबए किराम
का جज्बाए ईसार ! अल्लाह ! अल्लाह ! दम लबों पर
है मगर हर एक की येही आरज़ू है कि मुझे पानी मिले या न मिले बस मेरा
इस्लामी भाई सैराब हो जाए और इसी तरह एक दूसरे पर पानी का ईसार
करते हुए तीनों पानी पीने के बदले शहादत का जाम नोश कर जाते हैं ।

पानी का ईसार करने वाला जन्ती हो गया

दा'वते इस्लामी के इशाअती इदारे मक-त-बतुल मदीना की
मत्बूआ 404 सफ़हात पर मुश्तमिल किताब, “ज़ियाए स-दक्कात”
سafha 260 पर है : **هَجَرَتْ سَعْيَدْ بْنَ مَالِكَ** رضي الله تعالى عنه
से मरवी है, आकाए मज्लूम, सरवरे मा’सूم ने
फ़रमाया : दो शख्स सहरा से गुज़र रहे थे, उन में एक इबादत गुज़ार था
जब कि दूसरा गुनहगार, तो आबिद (या’नी इबादत गुज़ार) को प्यास लगी
यहां तक कि वोह शिद्दते प्यास से गिर पड़ा तो उस के साथी ने उसे देखा
कि वोह बेहोशी की हालत में पड़ा हुवा है, उस ने सोचा कि “अगर ये ह
नेक बन्दा मर गया हालांकि मेरे पास पानी भी है, तो **اللَّهُ أَكْبَرُ** तअला
की तरफ़ से मैं कभी भलाई न पा सकूंगा, और अगर मैं ने इस को पानी
पिला दिया तो मैं मर जाऊंगा ।” बहर हाल उस ने **عَزَّوَجَلَّ** पर
भरोसा किया और (उस आबिद की मदद का) इरादा किया कुछ पानी उस
पर छिड़का बाकी उसे पिला दिया तो वोह खड़ा हो गया और (दोनों ने)
सहरा तै कर लिया । (मरने के बाद जब) गुनहगार का हिसाब होगा तो
उसे जहन्म का हुक्म सुना दिया जाएगा । उसे फ़िरिश्ते ले कर चलेंगे,

فَكَرَّمَهُ مُسْلِمٌ : جیس کے پاس مera جਿਕਰ हो اور वोह मुझ पर दुरुद
شariif n पढ़े तो वोह लोगों में से कन्जूस तरीन शख्स है । (تَبَرَّعَ)

उसी लम्हे उस की नज़र (उसी) नेक बन्दे पर पड़ेगी, वोह कहेगा : ऐ
फुलां ! क्या तूने मुझे पहचाना ? तो वोह (आबिद) कहेगा : तू कौन है ?
कहेगा : मैं वोही हूँ जिस ने बियाबान वाले दिन तेरी जान बचाई थी !
तो वोह कहेगा : हां हां पहचान गया । तो वोह नेक बन्दा फ़िरिश्तों से
कहेगा : ठहरो ! तो वोह ठहर जाएंगे । फिर रब तआला से दुआ करेगा,
अर्ज करेगा : ऐ परवर्द गार ! तू उस शख्स का मुझ पर एहसान जानता
है, कैसे उस ने मेरी जान बचाई थी ! ऐ रब ! उस का मुआ-मला मुझे सोंप
दे । तो **اَللّٰهُمَّ** तआला फ़रमाएगा वोह तेरे हळाले, फिर वोह नेक बन्दा
आएगा और अपने (पानी पिलाने वाले) भाई का हाथ पकड़ कर जन्नत
में ले जाएगा ।

(الْعَيْنُ الْأَوْسَطُ ج ۲ ص ۱۶۷ حديث ۱۶۰)

www.ईਸਾਰ ਕੀ ਮ-ਦਨੀ ਬਹਾਰ.net

एक इस्लामी बहन के साथ पेश आने वाली एक म-दनी बहार
मुख्य-सरन अर्जे खिदमत है : बम्बई के एक अलाके में तब्लीगे कुरआनो
सुन्नत की आलमगीर गैर सियासी तहरीक, दा'वते इस्लामी की तरफ
से इस्लामी बहनों के होने वाले हफ्तावर सुन्नतों भरे इज्तिमाअ (पीर
शरीफ 22 स-फ़रुल मुज़फ़्फ़र 1428 हि. ब मुताबिक़ 12.3.2007) के
इश्किताम पर एक जिम्मेदार इस्लामी बहन के पास किसी नई इस्लामी
बहन ने अपनी चप्पल की गुम शु-दगी की शिकायत की । जिम्मेदार
इस्लामी बहन ने इन्फ़िरादी कोशिश करते हुए उसे अपनी चप्पल की
पेशकश की । वहां मौजूद एक दूसरी इस्लामी बहन जिन को म-दनੀ
ਮਾਹੋਲ से ਵਾਬਸਤਾ ਹੁਏ ਅਭੀ ਤਕਾਵਿਨ ਸਾਤ ਹੀ ਮਾਹ ਹੁਏ ਥੇ, ਉਸ ਨੇ ਆਗੇ
ਬढ़ ਕਰ ਯੇਹ ਕਹਤੇ ਹੁਏ ਕਿ “ਕਿਆ ਦਾ'ਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਕੀ ਖਾਤਿਰ ਮੈਂ ਇਤਨੀ

ਪਾਖਾਨੇ ਗੁਰਖਾਫਾ। ﷺ : ਉਸ ਸ਼ਾਖ਼ਸ ਕੀ ਨਾਕ ਖਾਕ ਆਲੂਦ ਹੋ ਜਿਸ ਕੇ ਪਾਸ ਮੇਰਾ ਜਿਕ੍ਰ ਹੋ ਔਰ ਵੋਹ ਮੁੜ ਪਰ ਦੁਰੂਦੇ ਪਾਕ ਨ ਪਢੇ। (۱۶)

ਕੁਰਬਾਨੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਤੀ !” ਬਿਇਸਾਰ ਅਪਨੀ ਚਪ੍ਪਲੇਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨਿੱਜੀ ਇਸਲਾਮੀ ਬਹਨ ਕੋ ਕੁਬੂਲ ਕਰਨੇ ਪਰ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿਆ ਔਰ ਖੁਦ ਪਾ ਬਰਹਨਾ (ਯਾਨੀ ਨੰਗੇ ਪਾਤੰ) ਘਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਰਾਤ ਜਬ ਸੋਈ ਤੋ ਉਸ ਕੀ ਕਿਸਮਤ ਅੰਗਡਾਈ ਲੇ ਕਰ ਜਾਗ ਉਠੀ ! ਕਿਧੂ ਦੇਖਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੇ ਨਾਮਦਾਰ, ਮਦੀਨੇ ਕੇ ਤਾਜਦਾਰ ﷺ ਅਪਨਾ ਚਾਂਦ ਸਾ ਚੇਹਰਾ ਚਮਕਾਤੇ ਹੁਏ ਜਲਵਾ ਫਰਮਾ ਹੈਂ, ਨੀਜ਼ ਏਕ ਮੁਅੰਸ਼ਾ ਮੁਬਲਿਗੇ ਦਾ ਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਸਰ ਪਰ ਸਬਜ਼ ਸਬਜ਼ ਇਮਾਮਾ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਸਜਾਏ ਕੁਦਮੋਂ ਮੌਜ਼ੂਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੈਂ। ਸਰਕਾਰੇ ਮਦੀਨਾ ਕੇ ਲਕਾਹਾਏ ਮੁਬਾ-ਰਕਾ ਕੋ ਜੁਮਿਕਾ ਹੁਈ, ਰਹਮਤ ਕੇ ਫੂਲ ਝੜ੍ਹੇ ਲਗੇ ਔਰ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਕੁਛ ਧੂੰ ਤਰਤੀਬ ਪਾਏ : ਚਪ੍ਪਲ ਇਸਾਰ ਕਰਨੇ ਵਕਤ ਤੁਮਾਰੀ ਜਬਾਨ ਸੇ ਨਿਕਲੇ ਹੁਏ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ “ਕਿਧੂ ਦਾ” ਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਕੀ ਖਾਤਿਰ ਮੈਂ ਇਤਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਤੀ !” ਹਮੇਂ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਆਏ। (ਇਲਾਵਾ ਅਜੀਂ ਭੀ ਹੈਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਫਰਮਾਈ)

ਮੀਠੇ ਮੀਠੇ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਇਯੋ ! ਦੇਖਾ ਆਪ ਨੇ ! ਦਾ ਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਕੇ “ਮ-ਦਨੀ ਮਾਹੋਲ” ਮੌਜ਼ੂਦਾ “ਇਸਾਰ” ਕੀ ਭੀ ਕਿਥਾ ਖੂਬ ਮ-ਦਨੀ ਬਹਾਰ ਹੈ ! ਨੀਜ਼ ਇਸਾਰ ਕੀ ਫੁਜ਼ੀਲਤ ਕੇ ਭੀ ਕਿਥਾ ਹੀ ਅਨਵਾਰ ਹੈਂ ! ਦੋ ਜਹਾਂ ਕੇ ਤਾਜਦਾਰ ਕਾ ਫਰਮਾਨੇ ਪੁਰ ਬਹਾਰ ਹੈ : “ਜੋ ਸ਼ਾਖ਼ਸ ਕਿਸੀ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਖ਼ਵਾਹਿਸ਼ ਰਖਤਾ ਹੋ, ਫਿਰ ਉਸ ਖ਼ਵਾਹਿਸ਼ ਕੋ ਰੋਕ ਕਰ ਅਪਨੇ ਊਪਰ (ਦੂਸਰੇ ਕੋ) ਤਰਜੀਹ ਦੇ, ਤੋ ਅਲਿਆਨ ਉਸੇ ਬਖ਼ਾਂ ਦੇਤਾ ਹੈ !”

(اتਖਾਤ السਾਡਾ للرੰਬਿਦੀ ج ۹ ص ۷۷۹)

ਮੀਠੇ ਮੀਠੇ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਇਯੋ ! ਕਿਥਾ ਆਪ ਅਪਨੀ ਆਖਿਰਤ ਕੀ ਬੇਹਤਰੀ ਕੀ ਖਾਤਿਰ ਮ-ਦਨੀ ਕਾਫ਼ਿਲੇ ਮੌਜ਼ੂਦਾ ਸਫਰ ਕੇ ਲਿਯੇ ਹਰ ਮਾਹ ਸਿਰਫ਼ ਤੀਨ ਦਿਨ ਕੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਤੇ ? ਮਕਾਮੇ ਗੈਰ ਹੈ ! ਕਿਥਾ ਦਾ ਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ

ਫ਼ਰਮਾਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾ : ﷺ : ਜਿਸ ਨੇ ਮੁੜ ਪਰ ਰੋਜ਼ ਜੁਸ਼ਾ ਦੀ ਸੀ ਬਾਰ ਦੁਰੂਦ ਪਾਕ ਪਦਾ।
ਉਸ ਕੇ ਦੀ ਸੀ ਸਾਲ ਕੇ ਗੁਨਾਹ ਸੁਆਫ਼ ਹੋਣਗੇ। (کعبی)

ਕੀ ਖਾਤਿਰ ਇਤਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਤੇ ?

ਅਲਲਾਹ ਕਰਮ ਐਸਾ ਕਰੇ ਤੁੜਾ ਧੇ ਜਹਾਂ ਮੌਂ

ਏ ਦਾ ਕਵਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਤੇਰੀ ਧੂਮ ਮਚੀ ਹੋ

ਧਾਰਬੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾ ! ਹਮੇਂ ਖੁਸ਼ ਦਿਲੀ ਔਰ ਅਚਛੀ ਅਚਛੀ ਨਿਧਿਤਾਂ
ਕੇ ਸਾਥ ਖੂਬ ਖੂਬ ਈਸਾਰ ਕਰਨੇ ਕੀ ਤੌਫ਼ੀਕ ਮਹੱਮਤ ਫਰਮਾ ਔਰ ਹਮੇਂ
ਮਦੀਨਾ ਮੁਨਵਰ ਰਹ ਮੈਂ ਜੇਂ ਜੇਂ ਗੁਮਬਦੇ ਖੜਕ ਸ਼ਹਾਦਤ, ਜਨਤੁਲ
ਬਕੀਅ ਮੈਂ ਮਦਫ਼ਨ ਔਰ ਜਨਤੁਲ ਫਿਰਦੌਸ ਮੈਂ ਬੇ ਹਿਸਾਬ ਦਾਖਿਲਾ ਇਨਾਯਤ
ਕਰ ਔਰ ਅਪਨੇ ਮ-ਦਨੀ ਹੱਬੀਬ ਕੇ ਪਡੋਸ ਮੈਂ ਜਗਹ
ਅਤਾ ਫਰਮਾ ।

امین بجا الہبی الامین سلی اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم

ਬੇ ਸਕਬ ਬਖ਼شਾ ਦੇ ਨ ਪ੍ਰਾਂ ਅਮਲ

ਨਾਮ ਗੁਫ਼ਕਾਰ ਹੈ ਤੇਰਾ ਧਾਰਬ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ਮੀਠੇ ਮੀਠੇ ਇਸਲਾਮੀ ਭਾਡਿਯੋ ! ਬਧਾਨ ਕੋ ਇਖ਼ਿਤਾਮ ਕੀ ਤੱਫ਼ਲ
ਲਾਤੇ ਹੁਏ ਸੁਨਤ ਕੀ ਫ਼ਜ਼ੀਲਤ ਔਰ ਚਨਦ ਸੁਨਤੋਂ ਔਰ ਆਦਾਬ ਬਧਾਨ ਕਰਨੇ
ਕੀ ਸਅਾਦਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਤਾ ਹੁੰ । ਤਾਜਦਾਰੇ ਰਿਸਾਲਤ, ਸ਼ਹਨਸਾਹੇ ਨੁਕੂਵਤ,
ਮੁਸ਼ਕਲਾ ਜਾਨੇ ਰਹਮਤ, ਸ਼ਮ੍ਏ ਬਜ਼ਮੇ ਹਿਦਾਯਤ, ਨੋਸ਼ਾਏ ਬਜ਼ਮੇ ਜਨਤ
ਮਹਿਬਤ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਮੁੜ ਸੇ ਮਹਿਬਤ ਕੀ ਔر ਜਿਸ ਨੇ ਮੁੜ ਸੇ ਮਹਿਬਤ ਕੀ
ਵੋਹ ਜਨਤ ਮੈਂ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਹੋਗਾ ।

(ابن عੱسਾਕیر ج ۹ ص ۲۴۳)

فَإِنَّمَا لِمُرْسَلِيْنَ عَزَّوَجَلَّ تُمَّ تَعْزِيزٌ عَلَيْهِ وَالْوَسْلَمُ (انس بن مالك) ۖ

सीना तेरी सुन्नत का मदीना बने आका

जनत में पड़ोसी मुझे तुम अपना बनाना

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

“म-छनी हुलिया अपनाओ” के चौदह हुरूफ़
की निस्बत से लिबास के 14 म-दनी फूल

पहले तीन फ़रामीने मुस्तफ़ा मुला-हज़ा हों :

✿ जिन की आंखों और लोगों के सित्र के दरमियान पर्दा येह है कि जब कोई कपड़े उतारे तो बिस्मिल्लाह कह ले । (المجمَعُ الأَوَّلُ للطَّبَرَانِيِّ ج ۱ ص ۵۹ حديث ۲۰۴)

मुफस्सिरे शहीर हकीमुल उम्मत हज़रते मुफ़्ती अहमद यार खान फ़रमाते हैं : जैसे दीवार और पर्दे लोगों की निगाह के लिये आड़ बनते हैं ऐसे ही येह **अल्लाह** का ज़िक्र जिन्नात की निगाहों से आड़ बनेगा कि जिन्नात उस को (या'नी शर्मगाह) देख न सकेंगे (मिरआत, जि. 1, स. 268) ✿ जो शख्स कपड़ा पहने और येह पढ़े :

¹ اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِيْ هَذَا وَرَزَقَنِيْ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِّنِيْ وَلَا قُوَّةٍ (ابوداؤد ج ۴ ص ۵۹ حديث ۴۰۲۳)

पिछले गुनाह मुआफ़ हो जाएंगे (ابوداؤد ج ۴ ص ۵۹ حديث ۴۰۲۳) ✿ जो बा वुजूदे कुदरत अच्छे कपड़े पहनना तवाज़ोअ (या'नी आजिजी) के तौर पर छोड़ दे, **अल्लाह** तआला उस को करामत का हुल्ला पहनाएगा (ایضاً ص ۴۷۷۸ حديث ۴۷۷۸)

✿ ख़ा-तमुल मुर-सलीन, رहمٰتُ لِلْلَّٰهِ أَكْبَرُ
صلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَإِلَهُ وَسَلَّمَ لِيَنْهَى

1 तरजमा : तमाम ता'रीफ़ें अल्लाह के लिये जिस ने मुझे येह कपड़ा पहनाया और मेरी ताक़त व कुब्त के बिगैर मुझे अता किया ।

फ़كْرُهُمْ مُعَذَّبٌ ﴿عَلَيْهِ الْفَنَاءُ عَلَيْهِ وَسَلَامٌ﴾ : मुझ पर कसरत से दुरूदे पाक पढ़ो बेशक तुम्हारा मुझ पर दुरूदे पाक पढ़ना तुम्हारे गुनाहों के लिये मगिफरत है । (۱۷۶)

का मुबारक लिबास अक्सर सफेद कपड़े का होता (کشف الایتباس فی استحباب)

(اللباس للشیخ عبد الحق الدهلوی ص ۳۶) * लिबास हलाल कमाई से हो और जो लिबास हराम कमाई से हासिल हुवा हो, उस में फर्ज व नफ्ल कोई नमाज़ क़बूल नहीं होती । (۱۷۷) (أيضاً *

مَنْكُولٌ है : जिस ने बैठ कर इमामा बांधा, या खड़े हो कर सरावील (या'नी पाजामा या शलवार) पहनी तो **अَلْلَاهُ** (أيضاً ص ۳۹) उसे ऐसे मरज़ में मुब्तला फरमाएगा जिस की दवा नहीं ।

* पहनते वक्त सीधी तरफ़ से शुरूअ़ कीजिये (कि सुन्नत है) म-सलन जब कुरता पहनें तो पहले सीधी आस्तीन में सीधा हाथ दाखिल कीजिये फिर उलटा हाथ उलटी आस्तीन में । (۱۷۸) * इसी तरह पाजामा पहनने में पहले सीधे पाइंचे में सीधा पाउं दाखिल कीजिये और जब (कुरता या पाजामा) उतारने लगें तो इस के बर अ़क्स (उलट) कीजिये या'नी उलटी तरफ़ से शुरूअ़ कीजिये * दा'वते इस्लामी के इशाअृती इदारे मक-त-बतुल मदीना की मत्भूआ 1197 सफ़हात पर मुश्तमिल किताब, “बहरे शरीअत” जिल्द 3 सफ़हा 409 पर है : सुन्नत येह है कि दामन की लम्बाई आधी पिंडली तक हो और आस्तीन की लम्बाई ज़ियादा से ज़ियादा उंगिलयों के पोरों तक और चौड़ाई एक बालिशत हो । (رَدُّ المُحَاجَجِ ص ۹۱)

* सुन्नत येह है कि मर्द का तहबन्द या पाजामा टख्ने से ऊपर रहे (मिरआत, जि. 6, स. 94) * मर्द मर्दाना और औरत ज़नाना ही लिबास पहने । छोटे बच्चों और बच्चियों में भी इस बात का लिहाज़ रखिये

* दा'वते इस्लामी के इशाअृती इदारे मक-त-बतुल मदीना की मत्भूआ 1250 सफ़हात पर मुश्तमिल किताब, “बहरे शरीअत” जिल्द अब्ल

ਫ਼ਾਸ਼ਮਾਨੀ ਮੁਖਵਾਫਾ : جਾ ਸੁਜ਼ ਪਰ ਏਕ ਦੁਰੂਦ ਸ਼ਰੀਫ ਪਢਤਾ ਹੈ ਅਲਿਆਨ
ਉਸ ਕੇ ਲਿਧੇ ਏਕ ਕੀਰਾਤ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾ ਔਰ ਕੀਰਾਤ ਤਹਦ ਪਹਾਡ ਜਿਤਨਾ ਹੈ। (جی)

ਸਫ਼ਾ 481 ਪਰ ਹੈ : ਮਰਦ ਕੇ ਲਿਧੇ ਨਾਫ਼ ਕੇ ਨੀਚੇ ਸੇ ਘੁਟਨਾਂ ਕੇ ਨੀਚੇ ਤਕ “ਔਰਤ” ਹੈ, ਯਾ’ਨੀ ਇਸ ਕਾ ਛੁਪਾਨਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ। ਨਾਫ਼ ਇਸ ਮੌਂ ਦਾਖਿਲ ਨਹੀਂ ਔਰ ਘੁਟਨੇ ਦਾਖਿਲ ਹੈ। (در المختار، رذ المختار ج ۱ ص ۹۳) ਇਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਮੌਂ ਬਹੁਤੇਰੇ ਏਥੇ ਹੈਂ ਕਿ ਤਹਵਨਦ ਯਾ ਪਾਜਾਮਾ ਇਸ ਤਰਹ ਪਹਨਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਪੇਡ੍ਹੂ (ਯਾ’ਨੀ ਨਾਫ਼ ਕੇ ਨੀਚੇ) ਕਾ ਕੁਛ ਹਿੱਸਾ ਖੁਲਾ ਰਹਤਾ ਹੈ, ਅਗਰ ਕੁਰਤੇ ਵਗੈਰਾ ਸੇ ਇਸ ਤਰਹ ਛੁਪਾ ਹੋ ਕਿ ਜਿਲਦ (ਯਾ’ਨੀ ਖਾਲ) ਕੀ ਰੰਗਤ ਨ ਚਮਕੇ ਤੋ ਖੈਰ, ਵਰਨਾ ਹੜਾਮ ਹੈ ਔਰ ਨਮਾਜ਼ ਮੌਂ ਚੌਥਾਈ ਕੀ ਮਿਕਦਾਰ ਖੁਲਾ ਰਹਾ ਤੋ ਨਮਾਜ਼ ਨ ਹੋਗੀ। (ਬਹਾਰੇ ਸ਼ਾਰੀਅਤ) ਖੁਸੂਸਨ ਹਜ਼ ਵਡੇ ਕੇ ਏਹੜਾਮ ਵਾਲੇ ਕੋ ਇਸ ਮੌਂ ਸਾਖ਼ਾ ਏਹਤਿਯਾਤ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ♦ ਆਜਕਲ ਬਾ’ਜ਼ ਲੋਗ ਸਰੇ ਆਮ ਲੋਗਾਂ ਕੇ ਸਾਮਨੇ ਨੇਕਰ (ਹਾਫ਼ ਪੇਨਟ) ਪਹਨੇ ਫਿਰਤੇ ਹੈਂ ਜਿਸ ਸੇ ਤਨ ਕੇ ਘੁਟਨੇ ਔਰ ਰਾਨੇਂ ਨਜ਼ਰ ਆਤੀ ਹੈ ਯੇਹ ਹੜਾਮ ਹੈ, ਏਸਾਂ ਕੇ ਖੁਲੇ ਘੁਟਨਾਂ ਔਰ ਰਾਨਾਂ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਕਰਨਾ ਭੀ ਹੜਾਮ ਹੈ। ਬਿਲ ਖੁਸੂਸ ਖੇਲਕੂਦ ਕੇ ਮੈਦਾਨ, ਵਰਜਿਸ਼ ਕਰਨੇ ਕੇ ਮਕਾਮਾਤ ਔਰ ਸਾਹਿਲੇ ਸਮੁੱਨਦਰ ਪਰ ਇਸ ਤਰਹ ਕੇ ਮਨਾਜ਼ਿਰ ਜਿਧਾਦਾ ਹੋਤੇ ਹੈਂ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਏਥੇ ਮਕਾਮਾਤ ਪਰ ਜਾਨੇ ਮੌਂ ਸਾਖ਼ਾ ਏਹਤਿਯਾਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ♦ ਤਕਬ਼ੂਰ ਕੇ ਤੌਰ ਪਰ ਜੋ ਲਿਬਾਸ ਹੋ ਵੋਹ ਮਮੂਅ ਹੈ। ਤਕਬ਼ੂਰ ਹੈ ਯਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਕੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਾ ਧੂਂ ਕਰੇ ਕਿ ਇਨ ਕਪਡੋਂ ਕੇ ਪਹਨਨੇ ਸੇ ਪਹਲੇ ਅਪਨੀ ਜੋ ਹਾਲਤ ਪਾਤਾ ਥਾ ਅਗਰ ਪਹਨਨੇ ਕੇ ਬਾ’ਦ ਭੀ ਵੋਹੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਤੋ ਮਾ’ਲੂਮ ਹੁਵਾ ਕਿ ਇਨ ਕਪਡੋਂ ਸੇ ਤਕਬ਼ੂਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁਵਾ। ਅਗਰ ਵੋਹ ਹਾਲਤ ਅਥ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਤੋ ਤਕਬ਼ੂਰ ਆ ਗਿਆ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਏਥੇ ਕਪਡੇ ਸੇ ਬਚੇ ਕਿ ਤਕਬ਼ੂਰ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਸਿਫ਼ਤ ਹੈ।

(۵۷۹، رذ المختار ج ۱ ص ۴۰۹) ਬਹਾਰੇ ਸ਼ਾਰੀਅਤ, ਜਿ. 3, ਸ. 409)

فَكُلْمَانِيْ بُرُوكْفَا كَلْلَهُ عَالِيَّهُ وَالْوَسْلَمُ : جिस ने किताब में मुझ पर दुरूद पाक लिखा तो जब तक मेरा नाम उस में रहेगा फ़िरिश्ते उस के लिये इस्तग़फ़र करते रहेंगे । (بُر)

म-दनी हुलिया

दाढ़ी, जुल्फ़ें, सर पर सब्ज़ सब्ज़ इमामा शरीफ़ (सब्ज़ रंग गहरा या'नी डार्क न हो) कली वाला सफेद कुरता सुन्नत के मुताबिक़ आधी पिंडली तक लम्बा, आस्तीनें एक बालिशत चौड़ी, सीने पर दिल की जानिब वाली जेब में नुमायां मिस्वाक, पाजामा या शलवार टख्झों से ऊपर । नीज़ सर पर सफेद चादर और म-दनी इन्हामात पर अ़मल करते हुए पर्दे में पर्दा करने के लिये कथर्ड चादर भी साथ रहे तो मदीना मदीना । इस्लामी बहनें शर-ई पर्दा करें और ज़रूरतन बिल्कुल सादा बिगैर कदाई का म-दनी बुरक़अ़ इस्ति'माल करें ।

دُعَاءٌ اَنْتَ اَنْتَ : يَا اَللَّٰهُ اَعُزُّزُكَ ! مुझे और म-दनी हुलिये में रहने वाले तमाम इस्लामी भाइयों और म-दनी बुरक़अ़ वाली इस्लामी बहनों को सब्ज़ सब्ज़ गुम्बद के साए में शहादत, जन्नतुल बक़ीअ़ में मदफ़न और जन्नतुल फ़िरदौस में अपने प्यारे महबूब صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهُوَ أَكْبَرُ وَسَلَّمَ का पड़ोस नसीब फ़रमा । या اَللَّٰهُ اَعُزُّزُكَ ! सारी उम्मत की मगिफ़रत फ़रमा ।

اَمِينٌ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهُوَ أَكْبَرُ وَسَلَّمَ

उन का दीवाना इमामा और ज़ुल्फ़ों रीश में

लग रहा है म-दनी हुलिये में वोह कितना शानदार

فَكَمْأَلِيْهِ مُعْسَرَافًا : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ : جِئِسِ نَے مُؤْمِنٌ پَر اک بار دُرُودِ پاک پڑا آللَّا حَنْدَلَ عَزَّ وَجَلَ عَزَّ وَجَلَ اُس پر دس رَحْمَتَنْ بَهْجَتَا ہے ।)

ہज़ारों سُनْتَنْ سीखنے کے لिये मक-त-بُتُول مदीनا کी مُत्खُوا اُد کुतُوب (1) 312 سफ़ہात पर मुश्तमिल किताब बहारे शरीअत हिस्सा 16 और (2) 120 सफ़हात की किताब “सुन्तَنْ और आदाब” हदिय्यतन हासिल कीजिये और पढ़िये । سُन्तَنْ की تरबियत का एक बेहतरीन ज़रीआ दा ’वते इस्लामी के म-दनी क़ाफ़िलों में आशिकाने रसूल के साथ सुन्तों भरा سफ़र भी है ।

لूटने रहमतें क़ाफ़िلे में चलो सीखने सुन्तों क़ाफ़िلे में चलो होंगी हल मुश्किलें क़ाफ़िلे में चलो ख़त्म हों शामतें क़ाफ़िلे में चलो

صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَامٍ

त़ालिबे ग़मे मदीना व
बक़ीअ् व मग़िफ़रत व
बे हिसाब जनतुल फ़िरदौस
में आक़ा का पड़ोस

17 खोउल गौस 1432 हि.

پاکستانی مسکوپ کا : جو شاہس مسٹر پر دُرستے پاک پدھنا بھول گیا وہ
جنات کا راستا بھول گیا (جنان) ।

مأخذ و مراجع

كتاب	مطبوعہ	كتاب	مطبوعہ
قرآن	ضیاء القرآن ہلی یکشہ مرکز الادبیاء لاہور	تاریخ دمشق	دارالكتب العلمیہ بیروت
تفسیر طبری	کونکہ	اشاعت المعلمات	دارالكتب العلمیہ بیروت
تفسیر درمنور	ضیاء القرآن ہلی یکشہ مرکز الادبیاء لاہور	مراقة المناجی	دارالقلم بیروت
تفسیر فرنگی	داراصادر بیروت	احیاء العلوم	دارالعرفت بیروت
تفسیر خازن	امتدارات گنجینہ تہران	کیمیائے سعارت	اکوڑہ خنک
خرائن اعرافان	دارالكتب العلمیہ بیروت	اتحاف السادة اتقین	رضاء کیدی یعنی بہمنی
صحیح بخاری	شفق اللتاکی فی انتخاب الہاس	دارالعرفت بیروت	دارالكتب العلمیہ بیروت
صحیح مسلم	دارالعرفت بیروت	الموهاب اللدنیۃ	دارالفنون لزم بیروت
سنن ترمذی	دارالقلم بیروت	درختار	دارالقلم بیروت
سنن ابو داؤد	دارالعرفت بیروت	روامتار	دارالعرفت بیروت
سنن ابن ماجہ	رضافا و نہیش مرکز الادبیاء لاہور	فتاویٰ رضویہ	دارالعرفت بیروت
متدرک	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	بہار شریعت	دارالعرفت بیروت
شعب الایمان	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	101 نہلی پھول	دارالكتب العلمیہ بیروت
بمعنی کبیر	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	ضیائے صدقۃت	دارالحیات اثر العربی بیروت
بمعنی اوسط	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	فیضان زکوۃ	دارالكتب العلمیہ بیروت
التزعیج والتهیب	رضاء کیدی یعنی بہمنی	حدائق بخشش	دارالكتب العلمیہ بیروت
حسن ان نظر اللہ علی مجموعہ ائمۃ الدین	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	وسائل بخشش	المکتبۃ اقصریۃ بیروت

येह रिखाला पढ़ कर दूखे की ढीगिये

शादी ग़मी की तक़्रीबात, इज्जिमाअ़ात, आ'रास और
 जुलूसे मीलाद वग़ेरा में मक-त-बतुल मदीना के शाए़अ़
 कर्दा रसाइल और म-दनी फूलों पर मुश्तमिल पेम्फ़लेट तक्सीम
 कर के सवाब कमाइये, गाहकों को ब निय्यते सवाब तोहफे में
 देने के लिये अपनी दुकानों पर भी रसाइल रखने का मा'मूल
 बनाइये, अख़बार फ़रोशों या बच्चों के ज़रीए़ अपने महल्ले के
 घर घर में माहाना कम अज़ कम एक अ़दद सुन्ततों भरा रिसाला
 या म-दनी फूलों का पेम्फ़लेट पहुंचा कर नेकी की दा'वत की
 धूमें मचाइये ।

ਫੇਹਰਿਸ਼

ਤੁਨਵਾਨ	ਸਫ਼ਹਾ	ਤੁਨਵਾਨ	ਸਫ਼ਹਾ
ਦੁਰੁਦ ਸ਼ਾਰੀਫ ਕੀ ਫੁਜ਼ੀਲਤ	1	ਬਚ੍ਚੇ ਕੇ ਰੋਜ਼ੇ ਕਾ ਅਹਮ ਤਰੀਨ ਮਸ਼ਅਲਾ	21
ਈਸਾਰ ਕੀ ਤਾ'ਰੀਫ	3	ਉਹੁਦ ਪਹਾੜ ਜਿਤਨਾ ਸੋਨਾ ਹੋ ਤਥਾ ਭੀ	22
ਅੰਗੂਰੋਂ ਕਾ ਈਸਾਰ	3	ਸੁਨਤਾਂ ਕੇ ਡੱਕੇ ਬਜਾਨੇ ਵਾਲੇ !	22
ਬਚਪਨ ਸ਼ਾਰੀਫ ਕੀ ਅਦਾਏ ਮੁਸ਼ਟਫ਼ਾ	4	ਆਗ ਕੇ ਕੰਗਨ	23
ਹਰਗਿਜੁ ਭਲਾਈ ਕੋ ਨ ਪਹੁੰਚੋਗੇ	5	ਬੀਬੀ ਫਾਤਿਮਾ ਕਾ ਈਸਾਰ	24
ਆਯਤ ਕੀ ਤਖ਼ਰੀਹ	5	ਖਿਲਾਨੇ ਪਿਲਾਨੇ ਕਾ ਅੜੀਮੁਸ਼ਾਨ ਸਵਾਬ	24
ਸ਼ਕਰ ਕੀ ਬੋਰਿਧਾਂ	5	ਅਨੋਖਾ ਦਸਤਰ ਖ਼ਵਾਨ	25
ਪਸਨ੍ਦੀਦਾ ਬਾਗ	6	ਅਪਨੀ ਜੁਰੂਰਤ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦੇਨੇ ਕੀ ਫੁਜ਼ੀਲਤ	26
ਤੁੰਦਾ ਘੋੜਾ	8	ਈਸਾਰ ਕਾ ਸਵਾਬ ਮੁਸ਼ਤ ਲੂਟਨੇ ਕੇ ਨੁਸਖੇ	27
ਪੁਸ਼ਕੇ ਆ'ਜਮ ਕੋ ਕੀਨ੍ਹੇ ਪਸਦ ਆਈ ਤੋ ਆਯਾਦ ਕਰ ਦੀ	9	ਈਸਾਰ ਕਾ ਸਵਾਬ ਬੇ ਹਿਸਾਬ ਜਨਨਤ	28
ਅਭੂ ਜ਼ਰ ਗਿਫ਼ਾਰੀ ਕਾ ਤੁੰਦਾ ਊਂਟ	10	ਜਬ ਜਨਨਤ ਕੀ ਦੁਆ ਦੇਤਾ ਹੂੰ ਤੋ	
ਮਾਲ ਸੇ ਤੀਨ ਤਰਹ ਕੇ ਫ਼ਕਾਇਦ ਮਿਲਤੇ ਹੈਂ	13	ਮਾਲੀ ਈਸਾਰ ਸੇ ਕਥੂੰ ਰੁਕੂਂ !	28
ਵਾਰਿਸ ਕਾ ਮਾਲ	14	ਬਕਰੀ ਕੀ ਸਿਰੀ	29
ਮ-ਰਜੁਲ ਮੌਤ ਮੈਂ ਭੀ ਈਸਾਰ	14	ਕੁਝੇ ਮਦੀਨਾ ਨੇ ਈਸਾਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ	
ਸਖ਼ਾਵਤ ਮੈਂ ਹੈਰਤ ਅੰਗੇਜ਼ ਜਲਦੀ	15	ਤਾਜਿਰ ਕੀ ਹਿਕਾਯਤ ਬਧਾਨ ਫਰਮਾਈ	29
ਨੇਕੀ ਮੈਂ ਜਲਦੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹਿਏ	16	ਨਿਰਾਲੇ ਡਾਕ	30
ਰੁਕ਼ਆ ਪਢੇ ਬਿਗੈਰ ਦਰ-ਖ਼ਾਸ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲੀ	16	ਅਪਨਾ ਖਾਨਾ ਕੁਤੇ ਪਰ ਈਸਾਰ ਕਰ ਦਿਯਾ !	32
ਦਿਲ ਦੈਲਤ ਸੇ ਨਹੀਂ ਭਲਾਈ ਸੇ ਖੋਗੀ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ	17	ਕੁਤੇ ਕੇ ਈਸਾਰ ਕੀ ਅੜੀਬ ਹਿਕਾਯਤ	33
ਸਖੀ ਵੋਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਂਗਨੇ ਪਰ ਦੇ	18	ਦਮ ਤੋਡੇ ਵਕਤ ਭੀ ਈਸਾਰ	33
ਦੋਸ਼ ਕੀ ਖੁਕਾਰ ਗੀਰੀ ਨ ਕਰਨੇ ਪਰ ਅਫਸੋਸ	18	ਪਾਨੀ ਕਾ ਈਸਾਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਜਨਤੀ ਹੋ ਗਿਆ	35
ਨਿਰਾਲੀ ਮੇਹਮਾਨ ਨਵਾਜ਼ੀ	19	ਈਸਾਰ ਕੀ ਮ-ਦਨੀ ਬਹਾਰ	36
ਆਕਾ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਕੇ ਲਿਯੇ ਖਾਨਾ ਨ ਬਚਾਤੇ	20	ਲਿਬਾਸ ਕੇ 14 ਮ-ਦਨੀ ਫੂਲ	39